

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachtwijz aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Directeur, den 1sten luitenant VAN RIJNEVELD, van de rijdende artillerie, te Breda, met het opschrift: voor den Militairen Spectator.

NIEUWE DENKBEELDEN

OVER

DE BEVORDERING IN HET LEGER,

EN HET VERBETEREN VAN DEN TOESTAND DES
GEPENSIONEERDEN OFFICIEERS.

(INGEZONDEN IN JUNIJ 1836.)

Hoewel tot dus verre in onze verwachting te leur gesteld, daar wij reikhalzend te gemoet zagen de vervulling der belofte van den Militairen Spectator — vervat in deszelfs nota, volgende op onzen brief, betrekkelijk de militaire pensioenen, in gezegd blad van de maand September 1835, n°. 5, opgenomen — zijn wij middelerwijl zoo vrij (aangezien wij bereids oppervlakkig onze meening gezegd hebben), ten opzichte van het bedoelde voorstel, in n°. 1 van den vorigen Jaargang voorkomende, andermaal op dit, zoo wij vertrouwen, voor elk officier zoo belangrijk onderwerp terug te komen (A) (1).

Bijaldien wij Spectator wel begrepen hebben, is het doel tweeledig, namelijk: de instandhouding van een goed en voor deszelfs wezenlijke bestemming in allen deele geschikt staand leger, en mitsdien de verbetering van het lot der, in het vervolg gepensioneerd wordende officieren. Het wel gelukken van het tweede zal ongetwijfeld het eerste ten gevolge hebben, dewijl de krijgsman, wanneer hij geen donker vooruitzicht meer voor zich ziet, over het algemeen genomen, minder huiverig wezen zal, zelfs uit eigene beweging, de dienst te verlaten, ten einde, na talloze ontberingen, als waaraan het militaire wezen noodzakelijkerwijze onderhevig is, ook als vreedzaam burger zijne laatste levensdagen te midden der zijnen in rust te kunnen besluiten. Het is echter niet te ontkennen, dat deze gewenschte omstandigheid het aantal der gepensioneerden aanmerkelijk zoude kunnen doen vermeerderen, waaruit dus ins-

(1) Achter dit artikel volgen de aanmerkingen der Redactie, zoo als dezelve gesteld waren toen de door ons in het vorige nummer opgegevene beweegredenen de opneming deden verschuiven; dezelve worden door eene letter aangeduid.

gelijks bezwaar voor 's Rijks schatkist zoude ontstaan, hetwelk om twee gewigtige redenen uit den weg dient geruimd te worden. In de eerste plaats, kan het gouvernement nimmer zijne goedkeuring aan eene instelling hechten, welke bezwaren te zijnen laste na zich zoude slepen; waaruit dan, ten andere, ook volgen zoude, dat, vermoedelijk mede langs dezen weg, het onderhouden van een goed leger, enz., niet zoude verkregen worden, vermits de vacatures dan eerst als opengevallen worden beschouwd, wanneer de pensioenen op het grootboek derzelve, en dus voor rekening van het departement van financiën, zijn overgeschreven. Immers, bijaldien wij ons niet bedriegen, bestaat er zelfs één, bij de wet bepaald, maximum ter betaling der militaire pensioenen; zoo er nu, naar aanleiding der instelling van bedoeld fonds, om het even uit welke oorzaak, meer officieren worden gepensioneerd dan het bepaalde maximum veroorlooft, worden zij, in afwachting van dien, uit de werkelijke dienst ontslagen en hun het non-activiteits-tractement toegekend, voor rekening van het departement van oorlog, tot tijd en wijle gezegd maximum, het zij door afsterven van gepensioneerden als anderzins, voor de behoefte toereikend is; waaruit dus als van zelf voortvloeit dat men nimmer het onderhouden van een goed leger zal erlangen, zoodra de onbepaalde vervulling der plaatsen van wisselvalligheden afhangt. (B)

Al verder willen wij niet ontveinzen, dat het ons toeschijnt, dat het plan des Spectators, zoo als het voor ons ligt, welligt maar te veel aanleiding zoude kunnen geven tot de te gereedelijke aanvaarding van het pensioen. Want, bij voorbeeld onder anderen: een kapitein der infanterie geniet aan tractement 's jaars. . . . . f 1600,00.

Hiervan gaat af voor het onderhavige fonds, volgens het plan, zes percent. . . . . f 96,00

Voor muziek-fonds, afdelings-bibliotheek als anderzins, willen wij het jaarlijksche bedrag slechts ramen op . - 29,00

- 125,00.

Blijft te ontvangen . f 1475,00.

Gepensioneerd zijnde, zou die officier, naar luid van het plan, genieten uit het fonds f 800 en pensioen f 500, dus te zamen . . . . . - 1300,00.

-Verschil tusschen activiteits-tract. en pensioen f 175,00.

zonder in aanmerking te nemen de meerdere uitgaven voor militaire kleeding boven die in den burgerlijken kring, en de verdere dikwerf overbodige kosten, die de officier, het zij ter gelegenheid van feestvieringen of anderzins, soms veroorzaakt worden. Zou men dan niet met regt vermogen te denken, dat de kapitein, gelijk er velen gevonden worden, die twintig jaren en langer, ondanks al hunne verdiensten, in dien rang blijven voortsukkelen en zonder vooruitzicht blijven om voor eerst nog tot den rang van majoor op te klimmen, dat die officier — zeggen wij — zich niet gereedelijk eene jaarlijksche vermindering zijner inkomsten van *f* 17½ zou getroosten, om zich van de voor hem, als ware het, doelloos geworden inspanningen in de werkelijke dienst — welk edel gevoel zijne borst dan ook moge beheerschen — te ontslaan, en hij, zoodra hij er slechts aanspraak op vermeent te hebben, zijn pensioen zal verlangen; en door dien weg het fonds zelfs met der tijd aan het gevaar eener bankbreuk zoude blootstaan?

Voor het overige komt ons de berekening van deszelfs plan, bijaldien wij den Spectator wel verstaan hebben, in een enkel, maar tevens belangrijk geval niet juist voor. Na de gesteldheid van het fonds op het einde van het 4de jaar aangegeven te hebben, voegt hij er bij: dat men ieder jaar één gelijk of grooter aantal officieren met verhoogde pensioenen zoude kunnen pensioneren. Zulks verdient bezien te worden. Volgens de opgave van den Spectator, is op het einde van het 4de jaar het batig slot . . . . . *f* 281,668.00.

Het fournissement voor het 5de jaar bedraagt - 89,042.00.

Totaal in kas . . . *f* 370,710.00.

De uit te betalene toelage voor het 5de jaar van de reeds getrokken hebbende gepensioneerden bedraagt wederom . . *f* 74,500.00.

Indien er nu elk jaar een gelijk getal officieren met verhoogde pensioenen kan gepensioneerd worden, (en Spectator vooronderstelt niet dat de eerst gepensioneerden *allen bezweken zyn*,) dan wordt de te betalene toelage voor het 5de jaar, na aftrek van maar enkele sterfgevallen, verdubbeld en moet dus betaald worden twee malen . . . . - 74,500.00.

Alzoo batig slot op het einde van het 5de jaar slechts . . . . . *f* 221,710.00.

Waaruit volgt, dat op het einde van het 2de jaar van uitbetaling het fonds bereids eene somma van *f* 59,958 ten achterere zoude zijn; hier willen wij liefst eene mistasting vooronderstellen. (C)

Het voorstel trouwens van de zijde des Spectators omtrent de beschikking over de interessen van het kapitaal en de excedenten, komt ons ten eenemale onaannemelijk voor, en onmiddellijk ontstaat bij ons de vraag, of het wel eenigzins ook maar met de billijkheid overeen te brengen zij, om over die sommen — het wezenlijke eigendom der bijdragende officieren — tot andere einden te willen beschikken, dan tot de verhooging van derzelver pensioen? Reeds betaalt de ongehuwde officier even zooveel als de gehuwde aan gewone contributie voor de weduwen- en weezen-kas; eene instelling, hoe heilrijk dan ook op zich-zelve genomen, waarvan hij misschien nimmer een deelgenoot wordt of wenscht te worden. Wanneer nu de buitengewone korting, welke hij ondergaat, met oogmerk om zijn toekomstig lot te verbeteren, voor een goed gedeelte het aan hem van 's Rijks wege verschuldigd pensioen zou vervangen, en een ander belangrijk deel aan eene buiten het fonds bestaande kas vervallen, zou hij dan niet worden afgeschrikt deelgenoot te worden eener inrigting, die, hoe doelmatig dan ook, niet alleen van hare bestemming afwijkt, maar van welke het vooruit is te zien, dat dezelve geen stand kan houden. Neen, kapitaal en excedenten zijn en verblijven ten allen tijde bij uitsluiting het onwrikbaar eigendom van hen die daartoe zullen bijdragen; want hoe sterker de fondamenteen zijn, hoe vaster ook het gebouw staat. Dan wie weet wat de toekomst oplevert, wie weet aan welke onweersvlagen, aan welke wisselvalligheden wij nog onderhevig zullen zijn? En kan wel immer het bestaan genoegzaam verzekerd wezen van hem die voor de benarde toekomst een penningske afzonderde? neen! hij die zaait heeft ook regt om in te oogsten; ten ware, hetwelk wij nogtans niet gelooven willen, de Spectator, hoe welmeenend ook in eenen zekeren zin, hierbij inzonderheid de vermeerdering der inkomsten van de weduwen- en weezen-kas op het oog hebbe gehad.

Hebben wij ons echter tot dus verre slechts opgehouden met de aanhaling der gebreken, of wel met die punten die ons als zoodanig toeschenen — en zulks is voorzeker, wij bekennen het gulhartig, veel gemakkelijker, vooral in het onderhavig geval, dan met iets beters voor den dag te komen — zoo vermeenen wij het trouwens in het belang der zaak zelve, ook te moeten beproeven, om de wijzigingen, welke het plan van den Spectator vóór dat hetzelve in werking zoude kunnen worden gebracht, onzes erachtens, dient te ondergaan, hier aan te stippen. Wij zullen daarbij insgelijks tot grondslag nemen de sterkte, zoo als die wordt aangegeven in de naam- en ranglijst der officieren over het jaar 1854, voor zoo veel het wapen der infanterie betreft. Alvorens echter hiertoe over te gaan, willen wij eens trachten gewaar te worden, hoe veel wel de interessen van het kapitaal en de excedenten te zamen genomen,

in de vier door den Spectator berekende jaren, zouden opleveren, zoo wel om ons eenigermate op het spoor der in te voeren wijzigingen te brengen, alsmede om de belangrijkheid van het geschenk, hetwelk Spectator, volgens zijne goede meening, aan de weduwen- en weezen-kas zoude wenschen te doen. Wij zullen tot dat einde den Spectator in zijne berekening op het voetspoor navolgen; dan, daar wij onbekend zijn, zoo wel met het aantal majoors de depôts kommanderende, als met die *à la suite* dienende, zal de uitkomst wellicht enig verschil opleveren, te meer daar wij, om den hier-vooren aangegeven uitslag te kunnen erlangen, er de jaarlijksche interessen van het kapitaal zullen bijvoegen.

Luidens aangehaald boekje vinden wij:

13 Kolonels	a f 4000 tractement, te zamen	f 52,000	a 10 pCt. volgens het plan is	f 5,200.00
20 Luitenant-kolonels a - 3000	"	60,000	"	4,800.00
74 Majoors a - 2500	"	187,500	"	13,468.00
307 Kapiteins a - 1600	"	491,200	"	29,472.00
593 1ste Luitenants a - 900	"	533,700	"	26,685.00
493 2de Luitenants a - 700	"	345,100	"	17,255.00
	Bijdrage voor het eerste jaar			f 96,880.00
	Over het tweede jaar gelijke bijdrage	f 96,880.00		101,724.00
	Bijvoegen den interest van het aanwezige kapitaal	f 4,844.00		f 199,604.00
	Totaal op het einde van het tweede jaar			f 199,604.00
	Over het derde jaar, als voren		f 96,880.00	106,810.20
	Bijvoegen den interest van het kapitaal over het tweede jaar in kas		f 9,980.20	f 305,114.20
	Totaal op het einde van het derde jaar			f 305,114.20
	Met het begin van het vierde jaar wordt het verhoogde pensioen uit het fonds betaald, als aan 10 Kolonels, 10 Luitenant-kolonels, 15 majoors en 40 Kapiteins, welke gezamenlijk genieten, volgens het plan			74,500.00
	Blijft in kas			f 230,614.20
	Over het 4de jaar, als voren		f 96,880.00	108,425.71
	Bijvoegen den interest van het in kas gebleven kapitaal		f 11,515.71	f 339,339.91
	Alzoo blijft in kas, op het einde van het vierde jaar			f 339,339.91
	Spectat., de interessen niet berekenende, laat op dat tijdstip slechts in kas blijven f 291,668			
	En waaraan hij wil overmaken aan de weduwen- en weezen-kas een excédent,			14,542
	niet zoo als in Spectator vermoedelijk abusievelijk gezegd wordt van f 15,542, maar			f 267,126
	Dus zou het fonds op het einde van het vierde jaar rijk blijven			297,126.00
	Brengen wij nu deze laatste som onder de bovenstaande, welke aanwijst dat er met de berekening der interessen in kas moest blijven f 339,339.91, dan zullen wij een verschil ontwaaren van			f 72,213.91

Omtrent welke som van f 72,213.91 de Spectator, na een vierjarig bestaan van het fonds, zoo maar eens even het edelmoedig voornemen koestert, die der bedoelde weduwen- en weezen-kas ten geschenke aan te bieden; en ofschoon het wel verre van ons zij, om niet in dezen deszelfs weldenkende gevoelens te deelen, blijven wij nogtans bij onze meening, dat

zulks nimmer zoude kunnen plaats grijpen ten koste eener instelling, die moet worden beschouwd als een onderstand, eene toevlugt, welke militairen zich onder elkander, als ware het, voor den aannaderenden ouderdom, hebben gewaarborgd. Maar te lang hebben wij ons misschien reeds met dit afwijkende onderwerp, de weduwen- en weezen-kas betreffende, hetwelk, zoo als gezegd is, nooit in aanmerking kan noch behoort te komen, onledig gehouden; men vergunne ons slechts hierbij nog eenige wijzigingen, waarvan vroeger gewag is gemaakt, in te lasschen, om die tevens door eenige aanmerkingen te doen vergezeld gaan. (D)

1°. Aangenomen, het gezamenlijk getal officieren der infanterie, in onderscheidene graden dienende, bedraagt 1500; wanneer elk officier beschouwd wordt als hebbende gedurende zijne dienstjaren, vijf veldtogten bijgewoond, dan zou hij, na 35 jaar werkelijke dienst, gerekend tegen 40 jaar, aanspraak op het pensioen kunnen maken. Zoo doende wordt het bedoeld korps officieren in den tijd van 35 jaren, zonder de sterfgevallen, vooral in oorlogstijd, te berekenen, als ware het, geheel en al vernieuwd. Dit nu zoo zijnde, moet er, naar dien regel, ieder jaar van dat getal officieren gepensioneerd worden $\frac{1}{3}$ deel of 43 hoofden; hetwelk men dus als middelgetal der jaarlijks te verleen pensoenen kan beschouwen. Hieruit volgt, dat, indien het noodzakelijk wordt geacht, om in den beginne een grooter aantal officieren te pensioneren dan gezegd getal, het aantal te verleen pensoenen, na weinige jaren, als van zelf zal moeten verminderen; zonder dit, zou ieder officier onmogelijk 35 jaar te dienen hebben.

2°. De percentsgewijze bijdragen dienen te worden verminderd, wijl die al te drukkend voorkomen; om daarentegen echter het fonds, alvorens hetzelfde in werking wierd gesteld, eenig bestaan te geven, zou men met het uitreiken van toelagen eerst met den aanvang des vijfden jaars een begin kunnen maken.

3°. Het zou voorzeker eenigzins onbillijk zijn, om aan die officieren, welke in den aanvang van het bestaan van het fonds gepensioneerd worden, onvoorwaardelijk dezelfde voordeelen toe te kennen, als aan hen die dezelve door eene 35 of 40jarige bijdrage verkrijgen. Om nogtans de schaal ten deze eenigermate in het evenwigt te doen blijven, zou men voor de eerste 10 jaren dat het fonds bestaat, een tienjarig fournissement dienen in te voeren, zoodat ieder officier die gepensioneerd wordt, wel dadelijk de toelage volgens zijnen rang geniet, doch dien onverminderd verplicht blijft de jaarlijksche bijdrage, overeenkomstig den laatsten door hem bekleeden rang, te voldoen, tot tijd en wijle door hem gedurende 10 jaar aan de kas is gecontribueerd, onverschillig in welken rang deze vorige bijdragen hebben plaats gehad.

4°. Nog dient niet uit het oog verloren te worden, dat het verschil tusschen het activiteits-tractement, na aftrek der bijdrage, als ook voor verschillende kortingen en het gezamenlijk bedrag van het pensioen en toelage, zoodanig dient te zijn ingerigt, dat de officieren niet te gereedelijk in verzoeking geraken om het pensioen somtijds willekeurig aan te vragen, waarom wij meenen die toelagen van het vorige plan, in enkele gevallen, te doen verschillen. Deze zelfde aanmerking kan insgelijks van toepassing wezen op de toelage voor de luitenanten berekend; want, daar deze hoogst zeldzaam wegens 40jarige diensttijd gepensioneerd worden, en maar meestendeels uit hoofde van langdurige ziekten of lichaams-gebreken daartoe worden voorgedragen, kan het geval bijkans niet bestaan, dat zij uit eigene beweging tot dit verzoek genoopt worden. (E)

Ten einde nu eenigzins te kunnen nagaan, in hoe verre een dusdanig fonds in den geest van opgedachte wijzigingen zoude kunnen bestaan, willen wij hier eene kleine proef laten volgen en de te doene bijdragen berekenen, als voor eenen

kolonel	8	percent.
luitenant-kolonel	6	"
majoor	5	"
kapitein	4	"
1sten luitenant	3	"
2den "	5	"

En het inkomen vast te stellen als volgt:

Kolonel uit het fonds	f 900	van het Rijk	f 1500	te zamen	f 2400
Luit.-kol.	"	"	- 800	"	- 1200
Majoor	"	"	- 700	"	- 1000
Kapitein	"	"	- 400	"	- 800
1ste Luit.	"	"	- 250	"	- 400
2de "	"	"	- 200	"	- 350

De jaarlijksche bijdragen zouden dus uitmaken, voor

13 kol. ieder a	f 4000	tractem. a	8 pCt.,	tezamen	f 4,160.00
20 l.-kol.	"	- 3000	" 6 "	"	- 5,600.00
74 majs.	"	- 2600	" 5 "	"	- 6,600.00
307 kaps.	"	- 1600	" 4 "	"	- 19,640.00
593 1e luit.	"	- 900	" 3 "	"	- 13,990.00
493 2e "	"	- 700	" 3 "	"	- 10,353.00
Totaal bijdrage voor het eerste jaar				f	60,543.00

Over het 2de jaar als voren	f 60,543.00	}	-	65,560.15
Bijv. inter. van het aanw. kapitaal	- 5,017.15			
Saldo van het 2de jaar	f 125,703.15			

Over het 3de jaar als voren	f 60,543.00	}	-	66,328.15
Bijv. int. van het kap. v. h. 2ej. in kas	- 6,185.15			
Saldo van het 3de jaar	f 190,251.30			

Over het 4de jaar als voren	f 60,543.00	}	-	69,854.56
Bijv. int. van het kap. v. h. 3ej. in kas	- 9,311.56			
Transportere het saldo van het 4de jaar	f 260,085.86			

Transport van de vorige zijde . . . . . f 260,085.86

Met het 5de jaar worden er, onder genot van toelage, gepensioneerd 5 kols., 6 luit.-kols., 10 majs., 30 kaps., 5 1ste en 5 2de luits., wier toelage, in het begin van dat jaar uit te betalen, bedraagt gezamenlijk . . . . . - 50,550.00

Verblijft alzoo in kas . . . . . f 229,535.86

In de vooronderstelling dat de opengevallene plaatsen onverwijld wederom vervuld zijn geworden, zal de bijdrage over het 5de jaar beloopt als voren . . . . . f 60,543.00

Aan 10jarig fourn. door gem. gep. - 6,140.00 } - 77,959.79

Int. van het in kas gebleven kapit. - 11,476.79 }

Saldo van het 5de jaar . . . . . f 307,493.63

Met het 6de jaar worden er op nieuw gepensioneerd 4 kols., 5 luit.-kols., 7 majs., 30 kaps., 5 1ste en 5 2de luits., wier toelage, gezamenlijk met de in het vorige jaar reeds gepensioneerden, in het begin van dit jaar wordt uitbetaald, ten bedrage van . . . . . - 57,500.00

Verblijft, na aftrek, in kas . . . . . f 250,193.63

Alzoo in de zekere vooronderstelling dat de opengevallene plaatsen vervuld zijn geworden, zal de bijdrage over het 6de jaar beloopt als voren . . . . . f 60,543.00

Aan 10jarig fournissement idem . - 11,590.00 } - 84,242.78

Int. van het in kas geblev. kapitaal - 12,509.78 }

Saldo van het 6de jaar . . . . . f 354,438.43

Met het 7de jaar worden er andermaal gepensioneerd 4 kols., 5 luit.-kols., 7 majs., 30 kaps., 5 1ste en 5 2de luits., wier toelage gezamenlijk met die in de twee vorige jaren gepensioneerden in den beginne des jaars wordt uitbetaald, ten bedrage van . . . . . - 83,050.00

Verblijft, na aftrek, in kas . . . . . f 249,588.43

Steeds in de vooronderstelling, dat de openvallende plaatsen vervuld worden, zal de bijdrage voor het 7de jaar beloopt als voren f 60,543.60

Aan 10jarig fournissement idem . - 16,640.00 } - 89,452.42

Int. van het in kas geblev. kapitaal - 12,469.42 }

(F) Saldo van het 7de jaar . . . . . f 338,840.85

Uit deze korte schets, hoe onvolledig alsnog, schijnt ons de mogelijkheid blijkbaar te bestaan, dat een zoodanig fonds van pensioens-verhooging voor officieren tot stand is te brengen; en vermits het gunstig slot bij het einde van het derde betaaljaar reeds eenen gewenschten uitslag oplevert, durven wij met grond van de welwillendheid van het gouvernement verwachten, dat hetzelfde niet alleen de gelegenheid zal doen ge-

boren worden tot het daarstellen eener, vooral in de gevolgen zoo doelmatige als heilzame, inrigting, maar tevens in dat geval ook wel daarvan het beheer op zich zal willen nemen. Het hooge bestuur zal daartoe, dunkt ons, des te gereeder kunnen overgaan, daar de instandhouding van een goed en voor deszelfs wezenlijke bestemming in allen deele geschikt staand leger allezins in het belang van het gouvernement, en de te dien einde aan te wenden middelen, om zoo te spreken, alleenlijk van zijnen wil afhankelijk is; en eindelijk, de officier zelf geene kommerlijke toekomst meer te gemoet ziende, zal niet langer angstvallig aan de vervulling van pligten vastkleven, die niet meer voor zijne krachten berekend zijn.

Vol vertrouwen op des Spectators onafgebrokene pogingen voor alles wat eenen gunstigen invloed op het Nederlandsche leger kan hebben, onderwerpen wij deze onze voorloopige gedachten, omtrent de inrigting eener onderlinge kas der officieren, tot vermeerdering hunner pensioenen, ook onder deszelfs van *Montaigne* ontleend motto: *Je ne donne pas cet avis comme bon, mais comme mien*, en houden wij ons mitsdien overtuigd, dat *Spectator* ons nader te dezer zake zal toelichten, en ons veelligt spoedig, ten minste met een bepaald plan, waarbij volgens regt en billijkheid het eigendom der deelgenooten verzekerd en geterbiedigd wordt, en welks bedoeling eene zoo heilvolle uitwerking op het lot zijner grijs gewordenen krijgs-kameraden moet uitoefenen, zal verblijden.

Jes. XLI, v. 6.

AANMERKINGEN DER REDACTIE.

A. In het laatste nummer van den vorigen Jaargang, zijn door ons de redenen van ons stilzwijgen, over dat onderwerp, aangegeven.

B. Deze zinsnede wordt *pro memorie* aangeduid, waarop, onder lett. F, eenige aanmerkingen volgen.

C. In het voorstel van den *Spectator* was deze veranderde mistasting met voordacht geplaatst. De bedoeling van *Spectator* in dezen was — zooals wij in het laatste nummer van den vorigen Jaargang reeds hebben opgemerkt — om, in de eerste plaats, bij de officieren eene zekere toegenegenheid op te wekken voor het bedoelde plan. Die toeneiging was noodzakelijk, om niet dadelijk een ieder af te schrikken om tot het doen van de individuele opofferingen, welke gevraagd werden, te besluiten. Immers, van den kant van het leger, werd eene vrijwillige toetreding vereischt voor het daarstellen van een *onderling pensioen-fonds*. Van dienzelfden kant moest, als ware het, in dezen het initiatief genomen worden, om de aandacht der regering op een ontwerp te trekken, dat een reeds overjaard gebrek zoude kunnen wijzigen, zoo niet geheel wegruimen. Die opofferingen moesten alzoo van

eene blinkende zijde bezien, of in andere woorden, de *pil* moest verguld worden, omdat de geneesheer zich verzekerd hield, dat het geneesmiddel altijd heilzaam zou werken, als het slechts eenmaal geslikt was. Deze overweging gaf aanleiding tot het voorgeven: « dat men ieder jaar een gelijk of grooter aantal officieren met verhoogde pensioenen zoude kunnen pensioneren.» Deze *veronderstelling* kon des te geruster worden ter neder gesteld, dewijl er, in het voorgestelde plan, veertig voleindigde dienstjaren als *conditio sine qua non* tot *regt* op pensioen, waren aangenomen, en het den voorsteller, bij het doen zijner berekeningen, was gebleken, dat reeds na verloop van het tweede jaar, het aangenomen getal *pensioens-geregtigden* van zelf moest verminderen. De overgrootte uitgaven van het fonds, in de eerste drie jaren, zouden alzoo door de verminderde uitgaven in de volgende jaren gedekt worden. Daarbij was in de berekening opgenomen, de meerdere waarschijnlijkheid van sterfte van de eerst gepensioneerden, die meest uit het tijdperk van het Fransche keizerrijk afkomstig, in medium 56 jaren hebbende, met de 5 jaren, die er gedurende de pensionering verlopen zouden, 59 jaren zouden bereikt hebben. Nu heeft er, volgens de berekening van *C. Dupin*, in het tijdperk van de 55 tot de 60 jaren de hoogste trap van sterfte plaats. Wij gelooven hierbij te kunnen aannemen, dat die waarschijnlijkheid van sterfte, in een tijdvak van 6 jaren — namelijk de 5 jaren die het in werking komen van het fonds voorafgaan, en de 5 jaren die hetzelfde zouden volgen — grooter is over een zeker aantal menschen, wier jeugdige krachten door de langdurige oorlogen van het Fransche keizerrijk ondermijnd zijn. Den denkenden lezer moest die mistasting spoedig in het oog vallen; voor denzulk was het ook geenszins noodig geweest, om het voorgestelde met geleende kleuren op te smukken; daar deze als van zelf het voordeel zoude inzien eener instelling, die eerst in de gevolgen heilzaam moest werken. Voor den onnadenkenden of onverschilligen lezer, moest echter een lokaas worden gelegd, om tot opofferingen te doen toetreden, die op het eersten gezicht buitengewoon schenen. Dat lokaas lag in het getal van 10 kolonels, 10 luitenant-kolonels, 15 majoors en 40 kapiteins, die men elk jaar zoude kunnen pensioneren. Eene vlugtige inzage in het officiers-boekje deed immers reeds inzien, dat men niet meer dan twee, hoogstens drie jaren een dergelijk aantal officieren zoude kunnen pensioneren. In de vooronderstelling, dat in het eerste jaar met der daad die aantallen in de onderscheidene rangen het werkelijke dienst-kader verlieten, dan kon men op goede gronden aannemen, dat alleen voor den kapiteins-rang hetzelfde aantal in het volgende jaar als pensioens-geregtigd kon aangenomen worden; dewijl toch een gedeelte der overblijvende kolonels, na eene zuivering (als

wij deze uitdrukking eens mogen bezigen) van 10 kolonels, met eere den generaals-rang zouden bekleeden, en vooreerst aan dien rang de voorkeur boven het pensioen zouden geven. Even zoo zou het gesteld zijn met de luitenant-kolonels en majoors, voor de opklimming in graden. Men zou dus als van zelf in het tweede en derde jaar eene vermindering in de hoogere rangen hebben, zonder dat de opschuiving of bevordering stil hield. De opschuiving van den rang van kolonel tot generaal-majoor en verder, moet in den tijd van 6 jaren aanmerkelijk zijn, wanneer men de jaren onzer tegenwoordige generaals in rekening brengt, en de sterfte in die rangen sedert nu bijna vijf jaren in aanmerking neemt. Wat eigenlijk het doel — *doorgaande bevordering* — betreft, dat doel zou immers door die bedoelde mistasting geenszins lijden? Deze zou blijven bestaan, daar reeds in de eerste twee jaren dat het fonds in werking zoude zijn, 80 1ste luitenants tot kapitein, 20 kapiteins tot majoor, en voor 't minst 15 majoors tot luitenant-kolonel en 15 luitenant-kolonels tot kolonel, enz., zouden bevorderd zijn.

D. De hier aangeduide aanmerkingen des stellers van het voorgaande belangrijke artikel, zijn niet ongegrond. Deze hebben ons doen ontwaren, dat wij de zinsnede van ons eerste plan, daarop betrekkelijk, eenigzins hadden moeten omschrijven. Bij het doen onzer berekeningen, hadden wij vermeend uit dezelve te kunnen afleiden, dat het fonds, na eenige jaren van bestaan, werkelijk tot zulk eenen bloeienden trap zoude kunnen stijgen, dat er een gedeelte der interessen zoude kunnen worden besteed tot het verhoogen der weduwen-pensioenen. Wij gingen daarbij van uit het beginsel, dat de officiers-vrouwen, in eenen directen zin, mede tot het doen van opofferingen geroepen werden; omdat de tractementen harer echtgenooten, gedurende derzelve actieve dienst, werkelijk verminderde, en dat alzoo voor haar ook de kans moest geopend worden om daarvan, bij het eventueel afsterven harer echtgenooten, de vruchten in te oogsten, niet als collaterale maar als directe erfgenamen. Overigens was dit, even als al het overige, slechts een voorstel, eene aanwijzing, een betoog — als men wil — dat geenszins de verbetering van het toekomstige lot der officiers-weduwen, evenmin als het verbeteren van het lot van den officiers-stand tot de *onmogelykheden* behoort, wanneer men den *goeden wil* slechts in *werkzaamheid* wil brengen. Immers was het reeds, uit de aan de officieren rondgedeelde verantwoordingen van het weduwen- en weezen-fonds, sedert eenige jaren gebleken, dat het bedoelde fonds werkelijk met schrikbarende schreden aan het achteruitgaan is, en voor de toekomst geene de minste zekerheid meer aanbiedt. Voor de nadenkende beschouwers was het sinds lang geen geheim meer, dat de berekening van het plan voor het weduwen- en weezen-

fonds op zeer losse gronden was geschied. Dat het hooge bestuur zelf dat gevaar heeft ingezien, is gebleken uit het daarstellen van verbeteringen en verhoogingen van de eerste bijdragen der deelgerechtigden, vastgesteld bij eene Koninklijke verordening. Intusschen was het ons met meer anderen voorgekomen, dat deze verbeteringen geenszins het grondgebrek van dat fonds hebben uit den weg geruimd, en niet anders kunnen worden beschouwd dan als tijdelijke palliatieven, die — om zoo te zeggen — geen hout snijden, en het fonds zelf tegeene te voorziene bankbreuk waarborgen. De verschillende vertoogen, dat onderwerp betreffende, bij ons ingekomen, hoezeer tot nadere gelegenheden ter zijde gelegd, hadden ons echter destijds reeds doen besluiten, om de noodzakelijkheid aan te toonen eener voorziening in het lot der officiers-weduwen en weezen, en de mogelijkheid aan te duiden, dat het voorgestelde voor de verbetering van het lot van den officiers-stand in Nederland, zeer goed in verband konde worden gebracht met dat der weduwen en weezen. Te midden van onzen arbeid, kwam het laatste Koninklijke besluit, dat fonds betreffende, in het licht, en zoodra wij de hooge regering omtrent dat onderwerp met zeer loffelijke voornemens het initiatief zagen nemen, kwam het ons voor, dat het vooreerst genoegzaam ware, om, als in het voorbijgaan, aan te stippen, dat beide fondsen op eene voegzame wijze in onderling verband zouden kunnen gebracht worden. De aanmerkingen van den steller van het voorgaande vertoog zijn daarom niet minder juist, doch zeer ligtelijk zal de geachte steller met ons instemmen, dat door het verhoogen der bijdragen van de gehuwde officieren voor hun persoonlijk pensioen, ook het weduwen-fonds te verbeteren ware, en het den ongehuwden officieren toch geenszins hatelijk zoude voorkomen, dat er excellenten tot een loffelijk en menschlievend doel besteed werden, indien zulks in geen een deele hunne eigene tijdelijke belangen krenkte.

E. De aanmerkingen des stellers, vervat in het slot van punt 2 en in de punten 3 en 4, schijnen ons toe werkelijke verbeteringen op het door ons voorgestelde, weshalve wij die met erkentelijkheid hebben opgenomen.

F. Op een gewijzigd plan berekend, verkrijgt de geëerde inzender ook eene gewijzigde uitkomst. In zijn plan beginnen de inkomsten van het fonds, bij eene verminderde bijdrage van den kant der officieren, in het zesde jaar toe te nemen, hetgeen in ons uitgewerkt plan, met verhoogde bijdragen, eerst in het vijfde jaar, na de *in werkingstelling* van het fonds plaats had. Zulks zoude bij eene eerste inzage de voorkeur doen geven aan het laatstelijk ingezonden plan, dat ook werkelijk eenige opmerkelijke verbeteringen in zich bevat. Wanneer men echter de tweede zinsnede des aanhefs van dit nieuwe

voorstel met den grondslag der berekening vergelijkt, dan ontwaart men, dat de geëerde steller het bezwaar van 's Rijks schatkist uit het oog heeft verloren. Ook hierin moet voorzien worden, om het gouvernement, in eene hoogst gewigtige bedenking tegen het onderhavige voorstel, te gemoet te komen. Het verbeteren van het lot van den officiers-stand zou anders een niet zeer moeilijk op te lossen vraagstuk zijn, wanneer 's Rijks geldmiddelen het toelieten, om jaarlijks een groot aantal officieren op de oude pensioens-schaal te kunnen pensioneren, doch het schijnt genoegzaam bewezen te zijn, dat de goede wil der regering door de beperktheid der geldmiddelen wordt aan banden gelegd. Om alzoo dezelfde voordeelige uitkomsten te verkrijgen, zoowel voor den officier als voor het fonds, als ook om het voorstel voor 's Rijks geldelijk beheer aannemelijk te maken, komt het ons voor, dat, met de door ons aangewezen verbeteringen in het laatste voorstel, de door ons voorgedragene verhouding moet blijven bestaan. Daardoor alleen kan het voorstel aannemelijk gemaakt worden, in stand komen en steeds, zoowel betrekkelijk eene steeds doorgaande bevordering, als betrekkelijk de verbetering van het lot des gepensioneerden, de vooruit te ziene vruchten blijven dragen. En wel beschouwd, dan zijn die bijdragen slechts tijdelijke opofferingen, die door eene spoedigere bevordering worden uitgekocht, en die door eene vermindering in de weelde van officiers-versierselen, muziek-korpsen, enz., zeer dragelijk kunnen gemaakt worden.

Indachtig aan de grijze spreuk *ne quid nimis*, zullen wij dit nieuwe gecommenterde voorstel, zonder verder daarover uit te weiden, ter wereld inzenden. Immers de mogelijkheid dat het lot van den officiers-stand te verbeteren is, is genoegzaam en wel door cijferlogiek betoogd. De noodzakelijkheid eener zoodanige verbetering wordt door daadzaken gestaafd, en liefst laat de Redactie de eer van het verder betoog daarvan aan de generaal-inspecteurs der verschillende wapen-korpsen over, daar het voorzeker een van derzelver verhevenste pligten is, de wezenlijke belangen van de dienst van Z. M. onzen geëerbiedigsten Koning en de onverjaarbare belangen van het Vaderland, met waarheid en waardigheid voor te dragen. Ook in dit geval willen wij ons voor het *sus Minervum* vrijwaren, en in allen gevalle, om reeds bekende redenen, dit onderwerp voor alsnog niet uitputten.

Opmerkelijk is het, dat kort na het opnemen van ons eerste voorstel (Julij 1855), in het Engelsche militaire tijdschrift (*United Service Journal*), en wel in deszelfs nummers van Augustus, September en October van datzelfde jaar, drie artikels voorkomen, in aard en strekking niet veel van het onze

verschillende. In de beide eersten wordt gehandeld over het verkoopen der graden, en de daaruit voortvloeiende bespoediging van de bevordering in het leger. De schrijver zoekt daarbij, in de eerste plaats, de grond-oorzaken van het avancement, door middel van den verkoop der graden, op te sporen en aan te geven. Volgens hem, stamt dit gebruik reeds van de tijden af der zamenstelling van de leenheerlijke legers, en dat dit gebruik in deszelfs beginsel niet anders was dan een misbruik, voortvloeiende uit de geldzucht der hoogere chefs, die, over de lagere graden naar willekeur kunnende beschikken, deze in hun eigen voordeel verkochten. Later was dit misbruik tot stelsel verheven, en als zoodanig door het hoogste gezag in Engeland bekrachtigd. De schrijver beschouwt vervolgens de onderscheidene wijzigingen die dat stelsel heeft ondergaan; daarbij opgevende de verschillende verordeningen, alsmede de tariëven, volgens welke deze handel kon gedreven worden en de voorwaarden onder welke dezelve kon worden aangegaan. De schrijver treedt verder in berekeningen, waarbij hij aantoonde, dat de officieren, die langs dezen weg bevordering erlangen, in geenen deele in tractementen het equivalent der rente ontvangen, welke zij van den prijs hunner graden zouden kunnen trekken. Al verder zegt de schrijver, dat de chef van het Engelsche leger, niet lang geleden, opmerkzaam is geworden op de toenemende zucht der officieren, om, in weêrwil der steeds stijgende prijzen voor de graden, langs dezen weg bevordering te erlangen, en om die reden aan de officieren op halve soldij de vergunning gaf hunne graden te verkoopen. De bedoelde chef vermeende, op deze wijze, het avancement een weinig te bespoedigen, door de oude officieren op halve soldij door jongeren te doen vervangen, en alzoo deze laatsten in staat te stellen, met de oude officieren in active dienst te ruilen, met bijbetaling van het verschil tusschen het non-activiteit- en activiteits-tractement. Aan deze verordening zwaait de schrijver den hoogsten lof toe, omdat, volgens zijn gevoelen, dezelve evenzeer in het belang van den staat als in dat der officieren zal werken, dewijl dat gebruik in het algemeen is strekkende om het leger te verjeugdigen. Reeds had de Hanoversche generaal-majoor *Hartmann*, een bevoegd beoordeelaar — in den 2den jaargang van het *Hanoversches Militairisches Journal* — het bedoelde stelsel, dat op het vaste land geheel verkeerd beoordeeld werd, nader toegelicht; hetzelfde beschouwende als het eenige middel, om een, voor deszelfs wezenlijke bestemming in alle deelen geschikt, staand leger te onderhouden.

De schrijver beschouwt vervolgens eene andere wijze van bevordering, namelijk die, welke voortvloeit uit de belooning van uitstekende te velde bewezene diensten. De hoofd-officieren en generaals komen op halve soldij, deelen met de actief

dienende officieren in deze bevorderings-wijze; waaruit, volgens des schrijvers gevoelen, onderscheidene nadeelen voor den staat voortvloeijen. Onder deze rangschikt hij voornamelijk de zeer ondoelmatige vasthoudendheid aan het beginsel van ouderdom in dienst, waardoor de bevordering van een actief dienend officier tot eenen hooger graad, dikwerf voorafgegaan moet worden door de bevordering van een groot aantal officieren op halve soldij van denzelfden graad, maar ouder in dienst dan diegene welke die buitengewone bevordering verdiend had. Het tweede nadeel, dat hij hierbij aanwijst, is, dat het grootste gedeelte dezer bevorderingen aan oude officieren ten deel valt, die sedert geruimen tijd de actieve dienst verlaten en vergeten hebben. Ten slotte betoogt de schrijver, door kracht van redenen, dat, indien men zich werkelijk, zonder uitsluiting, blijft vasthouden aan het beginsel van *ancienneteit*, de oudste luitenant-kolonels en majoors van het Engelsche leger, in het vervolg van tijd, bij de voortdurende tegenwoordige omstandigheden, niet dan op hun 63ste en zelfs 85ste jaar den graad van generaal-majoor zouden erlangen; jaren die hen geheel ongeschikt en onbruikbaar maken voor de veld-dienst. Bij het uitbreken van eenen altijd mogelijken oorlog, zouden alsdan de noodlottige vruchten van een zoodanig bevorderings-stelsel bitter worden ingeogst. Uit dat alles maakt de schrijver de gevolgtrekking op, dat het allernoodzakelijkst is geworden, *om een middel op te sporen waardoor het avancement bespoedigd wordt, ten einde alle graden door mannen bekleed worden, wier ligchaams- en zielskrachten in evenredigheid stonden met de pligten die zy hebben te vervullen.*

In het nummer van October 1835, geeft dezelfde schrijver het bovenbedoeld middel aan, zet hetzelfde stelselmatig uiteen, en betoogt wiskundig, dat de schatkist geenszins zoude lijden door het in werking brengen eener instelling welke den staat niets dan voordeelen belooft. Het door hem voorgestelde middel berust op het stelsel van den aankoop der graden buiten activiteit, door jongere officieren, die alsdan de oudere actief dienende zouden afkopen, door de bijbetaling van het verschil in tractementen in de beide toestanden van activiteit en non-activiteit.

Ofschoon op geheel andere gronden berustende, hebben echter de beide vertoogen dezelfde strekking, als de voorstellen vroeger door den *Spectator* gedaan, en met datgene 't welk in dit nummer is opgenomen. Wij vermeenden, om die reden, de voorstellen van den Engelschen schrijver, die in de parlaments-debatten weerklink hebben gevonden, kortelijk te moeten aanhalen, ten einde de aandacht van de bevoegde autoriteiten hierop te trekken, die voorzeker, beter dan wij den toestand van het leger kennende, ook naar de middelen zullen

zoeken om daarin eene verbetering aan te brengen. Hiermede gelooven wij dit onderwerp vooreerst genoegzaam te hebben toegelicht, waarbij het ons welligt is mogen gelukken, om de commissie, belast met de herziening der reglementen op de militaire pensioenen, een gewigtig onderwerp van overdenking te leveren, waarna wij, met het gezegde van den raadsman van *Maria de Medicis*, de voorzigtige *de Villeroy*, « *Le mal découvert et fermement arrêté est le moins dangereux*, besluiten.

De Redactie.

Wij hebben hier in zijn geheel geleverd het artikel en de aanmerkingen der Redactie, die in N°. 1 van dezen loopenden Jaargang zouden opgenomen zijn. De daarstelling van een nieuw pensioen-reglement doet echter den grondslag, vooral de hoogere graden betreffende, wijzigen. Intusschen is de mogelijkheid aangewezen, om thans, daar er voor de hoogere graden gezorgd is, eene verbetering daar te stellen voor de mindere graden, welke nog tot de hoofd-officieren zoude kunnen worden uitgestrekt. Dat er mogelijkheid bestaat om een verhoogd pensioen-fonds daar te stellen, door middel van vrijwillige bijdragen, behoeft dan ook geenszins verder betoogd te worden, vooral niet in een tijdvak dat zich door dergelijke inrigtingen en maatschappijen *van onderlinge verzekering* bijzonder onderscheidt. Daartoe is thans eenen grondslag aangewezen, en het komt er nu slechts op aan dat de eene of andere vereeniging daarin het initiatief neemt, om zoo niet eenen algemeenen, dan toch zekert zoo veel bijval te vinden, dat er aanvankelijk iets konde geconstitueerd worden, hetwelk met der tijd genoegzame ondersteuning zoude vinden. Wanneer men slechts van het standpunt uitgaat, dat elke verbetering in het lot des gepensioneerden officiers, noodzakelijkerwijze moet terugwerken op de steeds voortgaande verbetering van de actief dienende officieren, dan voorzeker zal ook het nut eener zoodanige instelling van al de belanghebbenden in het oog vallen. Aangenomen nu, dat slechts de helft van de thans actief dienende officieren, zich gaarne tijdelijke opofferingen wilde getroosten, om het hun met der tijd toekomend pensioen met *één*, *twee* of meer honderd guldens te zien verhoogen, dan toch zou er reeds voor de deelnemers een verhoogd pensioen-fonds zijn te ontwerpen en daar te stellen, dat, hoewel op eene kleinere schaal berekend, echter deszelfs invloed op eene zoodanige wijze zoude doen gevoelen, dat die deelneming als van zelve zoude toenemen. De Redactie van dit Tijdschrift zal met de meeste bereidwilligheid de hand leenen aan alles wat deze of gene ontwerpen tot bereiking van zulke doeleinden zoude kunnen bevorderen.

J. C. V. R.

VERSLAG
DER GENOMENE
PROEVEN,

WELKE IN DE MAANDEN JUNIJ EN JULIJ VAN HET JAAR 1826,
OP DE POLYGOON TE WAALSDORP, TOT OEFENING DER
KADETTEN EN PAGES VAN DE ARTILLERIE- EN GENIE-
SCHOOL HEBBEN PLAATS GEHAD.

(Vervolg van N°. 10.)

Kogel, granaat- en steen-worpen gedaan uit het ravelyn
op de ricochet-battery in de 2de parallel.

Het meergemeld gearresteerd ontwerp bepaalt het getal dezer
worpen als volgt:

5 Worpen uit den kogel-mortier met kogels van 24 pond.

5 " " " " " " " " 18 "

5 " " " " " " " " 12 "

5 " " " " " " " " 6 "

5 Steen-worpen uit den nieuwen steen-mortier, terwijl nog
bovendien 3 worpen met spiegel-granaten waren voorgeschre-
ven, zonder bepaalde aanduiding uit welke batterij. Deze
laatste heeft men dus bij de bovengenoemde gevoegd, dat is,
uit het ravelijn op de ricochet-battery in de 2de parallel ge-
daan.

De hierbij gevoegde tafels n°. IX en X bevatten den uitslag
dezer worpen.

IX^{de} TAFEL. *Worpen met Kogels gedaan op de Ricochet-Battery in de 2de Parallel, uit eenen yzeren
Kogel-Mortier van 39 duim, geplaatst achter de Front-Face in het Ravelyn.*

De hier gebruikte Mortier, gemerkt n°. 11, weegt 504 Ned. ponden, en is gegoten te Luik, in 1820.

Datum, Weersgesteldheid, Buskruid-Proof.	Nummer der worpen.	Elevatie. Lading.	Soort en gewigt der spiegels.	Aantal en kaliber van de gebruikte projectielen.	Worps-ver- heid van de digste en verstgeval- lene projec- tielen.		Gemiddelde worps- verheid.	Grootste afwijking links en rechts van de rooi-lijn.	Aantal der van nederen worp wedergevon- dene projectielen.	Aanmerkingen.
					de digste	de verste				
28 Junij 1826. De gemiddelde buskruid- proof, uit 3 worpen met den grooten bol gedaan, was 219,7 el. Helder en warm weder, de wind links voor tegen.	1	0,8	Onbeslagen weg. gem. 7,498 Ned. p.	9-24 ^{ers} .	178,0	199,2	186,8	L. 16,4 R. 11,4	9	De 9 kogels van 24 pond werden als volgt in den mortier geplaatst. De onderste laag. De bovenste laag.
	2	1,5	"	"	272,9	347,0	313,1	R. 28,2 L. 30	9	
	3	1,6	"	"	357,0	466,1	405,4	R. 46 L. 52	9	
	4	1,525	"	"	274,5	361,0	317,5	R. 34 L. 6	9	
	5	1,54	"	"	312,0	418,0	365,5	R. 35 L. 33,3	9	
	6	1,53	"	"	293,0	375,0	342,0	R. 51,4 L. 26	9	
Na den middag. Heldere lucht, warm en schoon weder, de wind veranderlijk, eerst links achter tegen, daarna links ter zijde, doch in het al- gemeen weinig wind.	1	1,4	"	11-18 ^{ers} .	376,0	671,5	436,3	R. 33 L. 20	11	De elf 18ponders lagen als volgt: Onderste laag. Bovenste laag.
	2	1,2	"	"	256,0	403,0	291,1	R. 46 L. 15	10	
	3	1,2	"	"	275,0	399,5	296,8	R. 34 L. 20	10	
	4	1,21	"	"	298,0	442,0	327,9	R. 36,6 L. 16	11	
	5	1,2	"	"	247,0	377,0	287,6	R. 40 L. 28	11	
29 Junij. Heldere lucht, fraai we- der, de wind vrij sterk en regts ter zijde tegen.	1	1,0	"	16-12 ^{ers} .	342,0	385,8	364,6	R. 23 L. 25	15	Plaatsing der zestien 12ponders. Onderste laag. Bovenste laag.
	2	0,98	"	"	256,2	316,0	288,2	R. 40 L. 26	16	
	3	0,995	"	"	248,0	330,0	277,8	R. 24 L. 16	16	
	4	1,0	"	"	256,8	345,3	301,4	R. 37,6 L. 26,5	16	
	5	1,01	"	"	260,2	345,3	305,8	R. 34,4 L. 45	16	
Na den middag. Goed en helder weder, sterke wind regts ter zijde tegen.	1	1,0	"	34-6 ^{ers} .	234,5	383,9	318,8	R. 65,2 L. 24,6	28	Plaatsing der vier-en-dertig 6ponders. Eerste laag. Tweede laag. Derde laag.
	2	1,01	"	"	205,0	350,0	274,0	R. 49,6 L. 69	32	
	3	1,03	"	"	223,7	433,4	307,0	R. 33 L. 64	28	
	4	1,05	"	"	214,5	436,0	318,3	R. 39 L. 38	33	
	5	1,05	"	"	190,6	393,0	291,7	R. 47	27	

X^{de} TAFEL. *Worpen met de Spiegel-Granaten en Steenen, gedaan op de Ricochet-Battery in de 2de Parallel, uit eenen yzeren Steen-Mortier, geplaatst achter de Front-Face in het Ravelyn.*

De hier gebruikte Mortier, gemerkt n°. 32, weegt 625 Ned. ponden, en is gegoten te Luik, in 1822.

Datum, Weersgesteldheid, Buskruid-proef.	Nummer der worpen.	Elevatie.	Lading.	Soort en gewigt der spiegel.	Aantal en kaliber van de gebruikte projectielen.	Worps-verheid van de digtste en verstgevalene projectielen.		Gemiddelde worps-verheid.	Grootste afwijking links en rechts van de rooi-lijn.	Aantal der van iederen worp wedergeonden projectielen.	Aanmerkingen.
						de digste	de verste				
20 Junij 1826. De gemidd. buskr.-pr., uit 3 worp. met den groot. bol gedaan, was 219,7 el. Helder en fraai weder, de wind regs ter zijde teg.	1	45°	0,4 pond	Onbesl. met gaten. weg. gemiddeld 3,085 Ned. p.	22 sp.-gr.	72,1	245,0	191,0	L. 19 R. 28	8 heele 21 stuk	Plaatsing der 22 spiegel-granaten. Eerste laag. Tweede laag.
	2	»	0,8	»	»	99,0	425,0	226,0	R. 34 L. 32	5 heele 31 stuk	
	3	»	0,8	»	»	»	177,0	307,0	229,0	R. 46	
Na den middag. Het weder en de wind zoo als des morgens.	1	»	0,9	Onbesl. gem. gew. 3,011 p.	31 steenen	157,0	285,0	201,8	L. 75 R. 35	31	De steenen waren in een mand gepakt en elken worp woog 50 pond.
	2	»	1,0	»	28 »	104,6	295,0	223,6	R. 164 L. 87	28	
	3	»	0,9	»	30 »	142,0	313,0	226,0	R. 136 L. 86	30	
	4	»	0,9	»	29 »	159,0	332,0	224,3	L. 48 R. 63	29	
	5	»	0,9	»	31 »	146,0	313,0	190,4	L. 96 R. 62	31	

Nadere beschouwing der worpen in de twee voorgaande tafels vermeld.

« De worpen in het voorgaande jaar te Waalsdorp uit den kogel- en steen-mortier gedaan, hadden doen zien, dat men, voor de bepaling der ladingen, zich op de gemiddelde worps-verheden, in het verslag der proeven, met deze mortieren in het jaar 1820 en 1822 te Luik gedaan, weinig konde verlaten. Hier was het dus moeilijk, om, bij het klein getal van worpen voor elke soort van projectielen, voor het treffen der batterij de doelmatigste lading te bepalen. Hiertoe zouden eenige proef-worpen boven het bepaalde getal hebben moeten gedaan worden; doch, overwegende dat de kans van treffen op de batterij even goed uit den worp zoude af te leiden zijn, het zij het middelpunt van den verspreidingkring vóór, in of achter de batterij viel, zoo heeft men zich aan het bepaalde getal worpen gehouden. Met de kogels van 24 pond heeft men een enkelen worp meer gedaan dan het ontwerp voorschreef.»

« Het naauwkeurig opnemen van zulke worpen een vervelend en veel tijd vereischend werk zijnde, zoo behoeft men zich niet te verwonderen dat de kennis van de werking der kogel- en steen-worpen zoo onvolledig is. Immers geeft men het al ligtelijk op om onvermoeid en langdurig naar de ver afwijkende projectielen te zoeken; rekt die als verloren en bepaalt zich tot de digtst bij elkander vallende. Men geeft alzoo aanleiding, dat men zich de verspreiding veel kleiner voorstelt dan die wezenlijk is, eene valsche gemiddelde worps-verheid

opgeeft, eene verspreiding in den vorm eener ellips, enz., enz. Het hoofdzakelijkste waarop wij bij onze worpen alzoo te letten hadden, was te zorgen dat bij het opnemen der worpen niets verzuimd werd. Daarin is men zoo gelukkig geslaagd, dat er slechts weinige projectielen zijn verloren geraakt.»

« Aangezien de tafelen al de bijzonderheden van de wijze van uitvoering der proeven bevatten, zoo zal ik slechts in eenige bijzonderheden omtrent de werking der projectielen treden.»

« Om ook voor de percussie-kracht der projectielen eenige gegevens te bekomen, zoo had ik de binnenruimte der batterij met oude schijven laten beleggen. Dezelve waren eenigzins boven den grond verheven, doch het toeval heeft gewild dat geen enkel projectiel op deze schijven gevallen is. De indringing in den vasten grond was gering, enkele kogels van 18 en 6 pond, toevallig eene fascine treffende, bleven daarin zitten, en toonden alzoo geene kracht genoeg te hebben die te doordringen.»

« De bekleeding eener batterij zal alzoo weinig van dezelve te lijden hebben, al wordt dezelve ook op de voordeeligste wijze getroffen. De verspreiding der projectielen is zeer groot, sommige wijken buitengewoon ver af. Zoo is onder anderen bij den 1sten worp, met de kogels van 18 pond, de uiterste kogel 222 el verder dan de eerstvolgende gegaan.»

« Bij de beschouwing der in teekening gebrachte worpen, ontwaart men, dat men zich wel eens van de werking der kogel-, granaat- en steen-worpen op groote afstanden zeer over-

drevene denkbeelden gemaakt heeft. De uitkomst der nauwkeurigste nasporingen, hier aangebragt, heeft doen zien, dat de kogel- en steen-worpen, als ook de worpen met spiegelgranaten, op eene batterij in de 2de parallel en op deze parallel zelve, wegens de groote verspreiding, zeer weinig zullen uitwerken. En dit het geval zijnde, zoo mag men wel vooronderstellen, dat het op grooteren afstand nog veel erger zal zijn; zoodat men de kogel-worpen tegen de batterijen in de eerste parallel niet, zonder nutteloos munitie te verspillen, kan bezigen.»

« De proeven en de daarvan ontworpen plan-teekeningen, hebben verder genoegzaam duidelijk doen zien, dat het denkbeeld, door *Borkenstein* voorgedragen, dat de verspreiding der projectielen op den grond in de gedaante eener ellips plaats heeft, welks groote as in de rooijing ligt, niet dan zeer gewrongen doorgaat. Men heeft namelijk gevonden, dat somwijlen de grootste zijdelingsche afwijkingen aan de uiterste grenzen van den worp plaats hebben. Het voordragen van dergelijke theorien is eerder nadeelig dan nuttig, daar zij de aandacht te vergeefs boeijen en zodoende van nuttiger praktijken aftrekken.»

« Eene zaak die tot de beoordeeling der werking van de verticale vuren niet mag uit het oog verloren worden, is de hoek waaronder het projectiel nederkomt, en dit is inzonderheid het geval bij het in massa werpen van kogels, steenen en andere kleine projectielen. Onder de elevatie van 45° geworpen wordende, zal de invallings-hoek ook ongeveer aan dezen gelijk zijn. Wil men nu een oordeel vellen hoe veel er van de gedane worpen bij mogelijkheid in de ricochet-batterij of in de parallellen zouden hebben kunnen treffen, zoo moet men van de binnenruimte van een en ander nog eene strook, ter breedte als de borstwering hoog is, aftrekken, gemeten uit de loodlijn der borstwering-kruin. Immers — zoo als reeds aangemerkt is — al de kleine projectielen die het bovenvlak der borstwering tot aan de dek-facine treffen, worden tegen gehouden, en er blijft binnen de batterij of loopgraaf, van den teen der borstwering af gerekend, eene zekere uitgebreidheid waar geen projectiel treft. Deze strook neemt nu in breedte toe, naar gelang de borstwering hooger gemaakt wordt.»

« Door het hierboven aangehaalde wordt de werking der kogel- en steen-worpen tegen batterijen, enz., nog merkelyk verkleind. Wij mogen ons die werking ook geenszins gunstiger voorstellen dan zij inderdaad is. *Carnot* schijnt bij den voorgestelden kogel-regen, dien hij uit de vesting op de aanvallers wil doen uitstorten, geenszins aan deze omstandigheid gedacht te hebben. Velen met hem hebben zich van de kartets-worpen blijkbaar een al te overdrevene werking beloofd.»

« Vele van de geworpene spiegel-granaten en steenen waren

aan stukken geslagen. Bij deze worpen werden sommige der gebruikte houten spiegels zoo weinig beschadigd, dat men ze twee malen heeft kunnen gebruiken. De spiegel-granaten welke men bij de proeven gebezigd heeft, waren oud en door den roest bijna verteerd. Betere granaten gebruikende, zal ook het aan stukken slaan minder plaats hebben. Wil men de spiegel-granaten echter op zulken afstand werpen als hier beproefd is, dan worden er buizen vereischt welke langzamer branden dan de tegenwoordig in gebruik zijnde; zonder dat, zullen de meeste granaten in de lucht springen.»

« De gebruikte steenen waren vrij gelijk, en bestonden meest uit kalksteen-stukken en enkele brokken graniet; elke steen-worp woog 50 pond.»

I E T S OVER DE BEWAPENING DER V E S T I N G E N .

(INGEZONDEN.)

Gewoonlijk wordt de bewapening eener vesting begonnen met:

In de flanken dadelijk schiet-gaten te maken en daar gewoonlijk achter te plaatsen lange metalen of ijzeren kanons van 6 pond;

de barbetten in de saillanten der bastions, ravelijnen, enz., te bewapenen met één houwitser en 4 kanons; twee op elke face.

Eene zoodanige bewapening zal natuurlijkerwijze moeten strekken om de vesting voorloopig tegen eenen geweldigen aanval of overrompeling te dekken.

Zoude het niet beter zijn, in plaats van schiet-gaten in de flanken te maken, deze te voorzien met een barbet, ten einde de gracht met veld-geschut te bestrijken? Ik geloof ja! Want bij eenen geweldigen aanval of overrompeling, zal de vijand zich niet lang in de gracht ophouden; maar alles aanwenden om de wallen te beklimmen; dien oogenblik moet dus ten nutte gemaakt en op hen een levendig blikkendoos-vuur gericht worden; zulks kan nu, mijns bedunkens, niet met kanon, in embrasuren, geschieden, omdat het achter en vooruit brengen dezer vuurmonden, het moeijelijk laden, enz., veel tijd wegneemt, terwijl het kort kanon van 6 pond, staande op een barbet, even zoo spoedig kan vuren als in het vrije veld, en dus in dit geval te verkiesen is boven de lange kanons in de schiet-gaten. Men zoude kunnen beweren dat de kanonniers alsdan niet gedekt waren, doch het gevaar dat zij loopen is niet groot, daar de vijand zich niet zal ophouden afzonderlijk

op deze kanonniërs te schieten; daartoe is zijn doel te groot, namelijk, zich in korten tijd meester van de vesting te maken.

Gaat de aanval tot een geregeld beleg over, en is de vijand zoo ver gevorderd, dat hij de contra-batterijen zal aanleggen om de flanken te vernielen, alsdan graaft men het barbet weg, werpt de aarde naar den schouder-hoek als eene travers op, en plaatst achter de flanken zwaar geschut op vesting-affuiten en niet in schiet-gaten; hierdoor behoudt de aarde zijne vastheid, en daar er in eenige vestingen flanken worden aangetroffen waarachter men op deze wijze acht kanons zoude kunnen plaatsen, terwijl er slechts vier zouden kunnen staan, in schiet-gaten geplaatst, geeft dit nog de volgende voordeelen:

De kasten der schiet-gaten loopen van voren, inzonderheid bij de holle flanken, bijna in één punt uit, hetwelk spoedig door het vijandelijk vuur vernield wordt. Daar men moet aannemen, dat op dien kleinen afstand alle schoten goed treffen, zullen zeer spoedig de schiet-gaten geruïneerd en wellicht het geschut gedemonteerd zijn, terwijl het herstellen van deze schiet-gaten zeer bezwarend en welligt niet doenlijk is. Het geschut op vesting-affuiten daarentegen, kan, zoo de borstwering in zijn geheel gebleven is, niet zoo spoedig tot op het kniestuk eener embrasure worden weggeschoten. en eene volle borstwering beter hersteld worden, — waartoe de vroeger aangehaalde travers ons de middelen aanbiedt, — en de manschappen kunnen daarachter ook veel beter gedekt staan dan achter eene batterij met schiet-gaten.

Dit zal genoeg zijn om aan te toonen, dat men in de flanken geene schiet-gaten meer moet insnijden, maar dezelve van barbets voorzien, gewapend als boven.

Wat het tweede punt betreft, is er op de kapitalen voor de bastions en ravelijnen geen direct vuur dan van één houwtser in de saillant, aangezien de kanons op de face, volgens oud gebruik, achter de schiet-gaten staan, die gewoonlijk een overliggende gracht of bedekten weg mochten bestrijken of te veel loodregt op de facen worden ingesneden, in de hoop dat de vijand hier of daar eene batterij zal aanleggen. Door echter deze kanons op vesting-affuiten te plaatsen, op genoegzaam verlengde of *waaijer-beddingen*, zoude men de approches op de kapitalen, in plaats van met één, met vijf vuurmonden kunnen bestrijken, en welligt hier of daar eene andere wending aan het beleg geven. Ik wil niet veel gewagen van de holle projectielen die uit deze vuurmonden zouden geschoten worden, en mij enkel bepalen met te vragen: wat of de officieren van onze Nederlandsche armee van deze voorstellingen denken, die ik zeer gaarne in dit geacht blad zoude zien opgenomen.

BEDENKINGEN

WEGENS HET VOORSTEL DOOR EENEN ONBEKENDEN SCHRIJVER
GEDAAN, STREKKENDE OM DE FLANKEN DER VESTINGEN;
BIJ EENE EERSTE BEWAPENING, MET VELD-GESCHUT OP
BARBETTES TE VOORZIEN, IN PLAATS VAN MET
LANG KANON ACHTER EMBRASUREN.

Het zoude, naar ons oordeel, weinig oordeelkundig zijn en even weinig doorzigt verraden, wanneer men zich omtrent de provisionele bewapening eener vesting, geheel wilde houden aan de stelselmatige voorschriften daartoe door zoo vele schrijvers aangegeven. Ons bedunkens, zal men, in plaats van zich daardoor te laten binden, zich moeten regelen naar de locale omstandigheden welke zich daarbij voordoen, en zal men de omstandigheden moeten raadplegen waarin men verkeert. Het komt ons alzoo voor, dat de eerste bewapening eener vesting gewijzigd moet worden naar de bestaande accessen of belangrijke punten in den omtrek der vesting aanwezig, welke den vijand voordeel zouden kunnen opleveren. Den vijand te belleten langs deze accessen de vesting al te stout te naderen, of zich straffeloos te nestelen op de voor den aanval voordeelige punten van het terrein, aldaar zijne depôts te plaatsen, enz., is het doel der eerste bewapening; en in dien geest moeten dan ook de verschillende soorten van het geschut over de verschillende deelen der vesting verdeeld worden; waarbij het altijd noodig zal zijn eenig geschut op de flanken te plaatsen, om de grachten te bestrijken, en daardoor tegen alle voorkomende omstandigheden gewapend te zijn.

De schrijver van gemeld artikel stelt voor, de flanken te wapenen met veld-geschut op barbets, in plaats van met vesting-geschut achter borstweringen met embrasures voorzien, om daardoor eenen geweldigen aanval of overrompeling te beter te kunnen afslaan. Een ieder die bekend is met de wijze waarop eene vesting door verrassing genomen wordt (hetgeen zeer zeldzaam geschiedt), zal met ons instemmen, dat deze onderneming nimmer kan gelukken dan door verraad binnen de vesting, achteloosheid aan de zijde der verdedigers of gebreken in het tracé, welke het bedekt indringen van vijandelijke troepen mogelijk maken. Bij eenen aanvankelijk goeden uitslag, zal deze onderneming niet ontdekt zijn alvorens de vijandelijke troepen reeds gedeeltelijk de stad ingedrongen zijn, en de verdere uitslag zal dan meerder afhangen van de te nemen maatregelen en standvastige houding van de zijde der bezetting, dan wel van de soort van geschut op de flanken geplaatst. Hiertoe strekke tot voorbeeld de verrassing van Cremona, in 1702,

die van Bergen-op-Zoom, 1814, enz.; deze beide mislukten, zelfs nadat de vijand de stad en werken voor een groot gedeelte meester was. Wordt de onderneming ontdekt voor dat de troepen werkelijk in de stad zijn gedrongen, dan zal dezelve ligtelijk te verijdelen zijn, en het naar gewoonte op de flanken gestelde geschut, indien daarvan de medewerking al noodig wordt, zal meer dan toereikende wezen.

Gaan wij eveneens na wat er gebeuren zal indien de vijand beproeven mogt de vesting stormenderhand in te nemen. Dit zal de vijand nimmer ondernemen dan wanneer de verdediging te zwak is, uit gebrek van genoegzame bezetting of het noodige materieel ter verdediging. Bij natte grachten zullen een paar stukken op de flanken genoegzaam zijn den vijand het overgaan derzelve met schuiten of vloten te beletten; bij drooge grachten en goede revetementen zal de bestorming en beladde bij gewapende flanken eveneens onmogelijk zijn, en, onzes inziens, de gewone wijze van bewapening voldoende wezen. Indien wij verder nagaan dat, zoo er voor den vijand redenen bestaan mogten die hem tot het wagen van eenen storm deden besluiten, deze redenen zoo wel bij de eerste berenning als gedurende de gansche belegering, zelfs na de bekrooning van den bedekten weg, kunnen voorkomen; men zoude alzoo, om het doel des schrijvers te bereiken, de veldstukken op de flanken moeten laten staan, tot het laatste der verdediging toe. Met verwondering zien wij, dat de schrijver werkelijk het voornemen heeft, bij eenen geregelden aanval de stukken op barbetten te laten, tot dat de vijand zoo ver gevorderd is dat hij de contre-batterijen zal aanleggen om de flanken te vernielen, en dan eerst deze flanken te gaan wapenen met lang kanon op vesting-affuiten. Indien men aldus te werk ging, zouden dan die veldstukken niet reeds lang door de ricochet-vuren vernield zijn, en is het bovendien het geschut der flanken niet dat den vijand het aanleggen zijner contre-batterijen moet bemoeijelijken: en zal men dan in zulk een hachelijk oogenblik zijne flanken van geschut gaan berooven, en tijd hebben om eene groote hoeveelheid kubieke ellen gronds weg te graven, om daarna het geschut op vesting-affuiten aan te brengen? Zoude dit geen onverantwoordelijk verzuim van tijd zijn, in een oogenblik dat men zijn flank-vuur zoo zeer behoeft, en waarom men dan ook, van den eersten dag der belegering af, trachten zal dit geschut tegen de vuren des vijands te dekken, en hetzelfde alzo tot het laatste tijdvak der belegering te besparen? Zou de vijand van dat tijdverlies geene voordeelige partij trekken en ons grooten dank verschuldigd zijn?

Dit zal genoegzaam zijn ter staving van onze gevoelens welke met die van den schrijver van gezegd voorstel zoo strijdig zijn. Eenige weinige aanmerkingen omtrent sommige andere punten,

in zijn voorstel voorkomende, willen wij hier nog bijvoegen:

1°. Indien wij nagaan, dat, bij eene bedreigde bestorming van den hoofd-wal, de gansche hoofd-wal van het front van aanval met troepen bezet is, zoude het dan niet onvoorzigtig kunnen geacht worden, van de flanken met geschut, op barbetten geplaatst, op den vijand in de grachten een blikkendoos-vuur te rigten; zoude men, door de groote verspreiding der kogels, geen gevaar loopen zijne eigene troepen, op de courtine en in het tegenover gelegene aangevallen bastion geplaatst, te treffen, en zal daarom het geschut niet zoo laag mogelijk dienen geplaatst te worden?

2°. Komt het ons niet zoo geheel bewezen voor, dat de manschappen welke de stukken op de flanken bedienen, tegen het vuur der contre-batterijen beter gedekt zullen zijn, wanneer deze stukken op vesting-affuiten gelegen, dan achter embrasuren geplaatst zijn.

3°. Zullen de schiet-gaten niet in één punt uitloopen, gelijk de schrijver zegt, maar nog altijd van buiten nagenoeg rieren merlon behouden, en

4°. Zal het vuur op de kapitalen door veld-geschut op barbette of met lang kanon op vesting-affuit geplaatst, gelijk wij boven reeds gezegd hebben, door de vijandelijke batterijen spoedig tot stilzwijgen gebragt worden.

De schrijver eindigt zijn voorstel met de vraag: « wat of de officieren van onze Nederlandsche armee van deze voorstellingen denken?» Wij laten de beantwoording dezer vraag aan onze geeerde lezers over; zij zullen ons insgelijks zeer verplichten met ons dezelve mede te deelen, en vooral ook indien zij met onze wijze van zien niet mogten instemmen. De schrijver zelf neme ons onze aanmerkingen ten goede: de zaak in kwestie kwam ons van al te veel belang voor om dezelve onbeantwoord te laten.

△.

DENKBEELDEN

OVER DE
ALGEMEENE INSPECTIËN EN OVER DE
KLEEDING DER TROEPEN.

(INGEZONDEN.)

Niemand onzer zal de doelmatige strekking der jaarlijksche inspectiën miskennen, of derzelve algemeene en bijzondere nuttigheid in twijfel trekken; vooral niet wanneer die inspectiën, in overeenstemming met derzelve doel, met oordeel en zaakkennis worden ten uitvoer gebragt. Niet alleen de stoffelijke belangen van de dienst en het intellectueel van het personeel worden op deze wijze aan een jaarlijksch behartigend onderzoek onderworpen, maar ook de algemeene en bijzon-

dere wenschen en verlangens vinden daarbij eene gunstige gelegenheid, om, door tusschenkomst van den inspecteur, op eene wettige wijze kenbaar te worden bij de hoogste militaire autoriteit. De hooge regering ziet zich langs dien weg in staat gesteld, om derzelve voorschriften en verordeningen met naauwgezetheit te doen opvolgen, en wordt ook langs dien weg bekend, met al datgene wat zou kunnen strekken, om, in het voordeel van 's Konings dienst, zoodanige verbeteringen in te voeren, als welke door tijd en omstandigheden als noodzakelijk geacht en bevonden worden.

Het is dan ook in dat opzigt, dat de jaarlijksche algemeene inspectiën telkens met verlangen worden te gemoet gezien, door degenen, die, met het bewustzijn van naauwgezette pligbetrachting, eene welverdiende erkenning voor besteedde zorg en behartiging van 's Konings dienst kunnen inwachten. Er bestaan echter nog meerdere oorzaken waarom, over het algemeen genomen, deze inspectiën met genoegen te gemoet gezien worden; namelijk: de gelegenheid die alsdan wordt aangeboden, om, door tusschenkomst der korps-kommandanten, algemeen gewenschte verbeteringen in kleeding, uitrusting, bewapening, enz., voor te stellen, ten einde deze, indien de inspecteur van derzelve doelmatigheid en nuttigheid overtuigd is, door hem ondersteund, aan het hooge militaire bestuur kunnen worden voorgedragen. Zoodanige voorstellen van den kant der lagere militaire autoriteiten aan den inspecteur gedaan, zijn gewoonlijk uitvloeisels der dagelijksche ondervinding, en meestal de sprekendste bewijzen van *ware behartiging* van 's Konings dienst. De *flaauwmoedige* of *onverschillige* officier laat in dit, zoo als in vele opzigten — om ons zoo eens uit te drukken — Gods water over den akker loopen, en niet van dezen zullen opmerkingen en voorstellen tot verbetering uitgaan. Het is dan ook daarom, dat men — volgens mijn en veler gevoelens — met bescheidenheid den wensch mag uiten, dat de algemeene inspectiën, in dat opzigt, gunstiger resultaten mogten opleveren.

Eenige officieren b. v. hebben gedurende eenigen tijd met ware belangstelling de oorzaken van deze of gene gebreken, en de middelen om deze te verbeteren, nagegaan en opgespoord; zij hebben die aan de dagelijksche ondervinding en aan bekende daadzaken getoetst. Na rijpe overweging, vindt de korps-chef de gemaakte aanmerkingen gegrond, en de voorstellen tot verbetering doelmatig. Dit is reeds voor de onderzoekers eene eerste belooning, doch streelender wordt die wanneer ook de inspecteur zich met de geuite gevoelens en met de gedane voorstellen vereenigt. Deze worden nu, in het laatste ressort, aan het hoogste bestuur voorgedragen. In eene billijke verwachting — met den aard en het doel der algemeene inspectiën strookende — ziet men nu het eind-resultaat, en

van de gedane moeite en van de inspectie te gemoet; doch groot is de teleurstelling, geen verder gewag daarvan te hooren maken. Dat ontmoedigt, dat doet de belangstelling, zelfs voor de zoo noodzakelijke *kleinigheden* en de *schynbare* nietigheden in de dienst verflaauwen, doet het — reeds niet geringe — aantal van *onverschilligen* vergrooten. De wedijver, die groote drijfveer van den militairen stand, zoo wel onder de troepen van een en hetzelfde wapen, als ook der wapen-korpsen onderling, verdwijnt op deze wijze allengskens, en eindelijk wordt de soldaten-stand een geest-uitdovend *bedryf*, eene *kostwinning*, zoo als elk ander. In tijd van vrede laat dit zich aannemen; bij eene krijgsmagt b. v. zoo als die van den Kerkelijken Staat moge dit zelfs als hoofd-element gelden, maar bij een leger dat ter eeniger tijd tot handhaving der regten van vorst en land kan geroepen worden, moet iets meer dan *kostwinning* voorzitten.

Het hooge militaire bestuur nu, door de administrative werkzaamheden, door deszelfs permanente positie en hooge betrekking, als ware het van de troepen afgescheiden, kan ook niet door eigene oogen zich van die verschillende indrukken overtuigen, welke in den aanvang gering, doch later van overwigtigen invloed worden op het moreel der troepen. Daarenboven bezitten niet al de inspecteurs die zelfstandigheid en vastheid van karakter, zoo hoog noodig om onaangename waarheden met vrijmoedigheid bloot te leggen, terwijl er welligt ook gevonden worden, die niet zoo geïdentificeerd zijn met het doel der inspectiën. Een militair tijdschrift dat, door eene bescheiden taal, het vertrouwen heeft weten te verdienen, is alzo — naar mijn inzien — bijzonder geschikt, om deze of gene opmerkingen meer algemeen en dus ook hooger op kenbaar te maken. Langs dezen weg, zullen welligt de bovenvermelde en volgende opmerkingen meer bijzonder de aandacht der hoogere militaire autoriteiten trekken op het onderhavige gewigtige onderwerp van krijgs-regeling. Het is immers blijkbaar, dat de hooge regering, door de jaarlijksche algemeene inspectiën, als ware het, door de oogen der inspecteurs, zich wil overtuigen van den stoffelijken en zedelijken toestand van derzelve krijgsmagt. De inspecteurs zijn alzo de vertegenwoordigers der hoogste autoriteit, en het behoeft wel geen betoog, dat deze in het bezit moeten zijn van derzelve volste vertrouwen; immers, zoo dit niet plaats had, dan was de inspectie, door dezen of genen genomen, een onding, dat geheel in het nadeel der dienst van den staat moest uitvallen. De zaak op deze wijze beschouwende — en van dat standpunt dient men dezelve te overzien — zoo komt het mij voor, dat de voorstellen, ook ter verbetering van het uiterlijke voorkomen der troepen, even denzelfden gereeden ingang dienden te vinden, als de voorstellen tot verbetering van het administra-

tief beheer, enz., en het is juist dit punt waarop ik in het bijzonder de aandacht wilde vestigen.

In onze filosofische eeuw, heeft het ook niet aan militaire filosofen ontbroken, die door kracht van redenering hebben zoeken te bewijzen, dat de kleeding van den soldaat, zijn uiterlijk voorkomen, geheel als bijzaak moest beschouwd worden. Op dezen grondslag redenerende, zijn zij zoo ver gegaan met te beweren, dat men alleen het gemak van den soldaat in het oog moest houden. Hoezeer deze redeneringen in sommige opzichten zeer nabij aan de waarheid grenzen, zoo is het niettemin waarheid, dat men daarmede te ver is gegaan, en geheel en al uit het oog heeft verloren de ingewortelde neigingen van die klasse van menschen welke ons de soldaten levert. Deze is gehecht aan een blinkend uiterlijk, en eene fraaije en nette uniform bindt den man aan zijn regiment. Dat men daarbij het gemak en doelmatigheid in het oog houdt is aan te prijzen; doch degenen die alleen op het laatste zien, kennen den soldaat niet meer, of hebben hem nimmer gekend, wanneer zij vooronderstellen dat men daarmede de vrijwillige dienstneming zoude bevorderen, vooral bij wapen-korpsen waarbij moeilijke dienst-verrigtingen gevegd worden. Wat heeft den doodsteek aan onze zware kavallerie-regimenten gegeven? Voorzeker de disgracieuse kleeding. Waarom was het zoo gemakkelijk om het lancier-regiment meer dan voltallig te houden? Ontegensprekelijk deszelfs fraai uiterlijk. Hiermede wil ik niet beweren, dat bij het laatstgenoemd regiment al de kleedingstukken doelmatig zijn; doch die doelmatigheid zoude men kunnen daarstellen, zonder iets van het fraaije uiterlijke te benemen.

De *Militaire Spectator* heeft over dit onderwerp meermalen vertoogen geleverd, doch deze hadden meer bijzonder de kleeding en uitrusting der kavallerie-regimenten in het oog. Zoo ik wel onderrigt ben, dan is in de loopende oogenblikken eene speciale commissie werkzaam om daarin veranderingen voor te stellen. Dit tijdschrift heeft zich echter niet bepaald uitgelaten over de kleeding van het korps rijdende artillerie, en het is in verband met de bovengestelde opmerkingen, dat ik daarover nog een woord wilde zeggen.

Onverschiedene wijzigingen zijn daaromtrent bij drie achterenvolgende algemeene inspectiën voorgesteld, door den inspecteur goedgekeurd, en, zoo ik vermeen, ook hooger op voorgedragen geworden. De voorgestelde wijzigingen hadden in het algemeen groote verbeteringen, het gemak van den man, doelmatigheid voor het gebruik, en tevens de neiging van den soldaat en aanmoediging tot zijne vrijwillige dienstneming ten doel. De dagelijksche omgang met den troep, de menigvuldige gelegenheden om deszelfs wenschen te vernemen en eene langdurige ondervinding, hadden aanleiding tot die voorstellen ge-

geven. Deze waren dus geheel in het belang van 's Konings dienst gedaan, en daarom is het te bejammeren geweest, dat welligt, aan ons onbekende, omstandigheden belet hebben om aan de voorstellen van den inspecteur en aan de wenschen van het korps gevolg te geven.

Onder anderen had men bij dat wapen bij herbaling den wensch geuit voor de invoering van een doelmatiger hoofdtooisel. De thans in gebruik zijnde chacot met pompon en lange stijve pluim is te zwaar, te drukkend en voor den kanonnier geheel ongeschikt. Dit gebrek is zoo in het oog vallend dat men slechts bij de groote legerschouwingen voor Zijne Majesteit de rijdende batterijen in draf moet zien defileren, om zich te overtuigen van de ondoelmatigheid van dit hoofd-deksel. Dit valt nog meer in het oog en de last wordt voor den man nog ondragelijker, wanneer hij in groote tenue geroepen wordt om zijn stuk te bedienen. Men had daarom een' kleinen en sierlijken colbac met roode vlam voorgesteld, terwijl men op deze keuze was gekomen, door de overtuiging, dat men een groot aantal geschikte sujetten, uitgelokt door deze verfraaijing van het uiterlijk voorkomen, zoude hebben kunnen *reëngageren*. Wil men nu in dat korps eenigzins den ouden goeden geest en de bekende morele kracht levendig houden, dan moet men op middelen bedacht zijn om de vrijwillige werving aan te moedigen. Men zal mij misschien tegenwerpen, dat het zonderling klinkt dit doel te willen bereiken met kleinigheden en nesterijen, die niet tot den filosofischen geest onzer eeuw behooren; doch dit zijn argumenten welke men in de kamer en op het papier maakt; de officieren van dat korps zijn echter dáár om hunne overtuiging te doen spreken, en des noods door duchtige bewijsgronden te staven. Wij willen liever deze bewijsgronden niet aanhalen, daar zij die dat korps sinds jaren lang gekend hebben, geen verder betoog zullen vorderen.

Eenige andere wijzigingen in het uiterlijk voorkomen, die niet minder de neigingen van den kanonnier zouden gestreeld hebben, zijn insgelijks bij dergelijke gelegenheden voorgedragen geworden. Toen men, namelijk, zijdelings onderrigt werd dat de aanneming van de voorgestelde colbac, met — ons onbekende — moeilijkheden gepaard ging, stelde men een chacot in den vorm van eenen afgeknotten kegel voor, met hangende pluim van paarden-haar. Wat de overige kleeding aanbetreft, zag men gaarne de thans bestaande rok naar de snede van die der lanciers wijzigen, namelijk met borstlap en twee reijen knopen; eene kleine tenue rij-broek met leder en op de zijde met drie roode biezen; de groote tenue rij-broek zonder leder met twee roode strepen en eene bies in het midden, en eindelijk de waltrap aan de punten afgerond en vervolgens met de granaat versierd.

Zulke veranderingen en verfraaijingen, waarmede men de

ingeboren coquetterie van den soldaat kan streelen, veroorzaken geene of zeer weinige onkosten aan het gouvernement, daar de soldaat die zelf betaalt. Dat deze zich volgaarne zulke opofferingen getroost, leert de ondervinding. Het doen dier opofferingen ligt zelfs zoo zeer in zijne neigingen, dat men, om dit te bewijzen, slechts het voorbeeld onzer landelijke schutterij-bataillons behoeft aan te halen. Immers vele derzelve zag men in de jaren 1852 en 1853 door eigene *vrywillige* bijdragen zich chacots met stormbanden en pompons, ja sommige zelfs bajonet-koppels, aanschaffen. Op sprekender voorbeelden kan men niet verwijzen; dit zijn ook de degelijkste argumenten welke men tegen de philosopherende militairen kan aanvoeren. Die bataillons verkregen daardoor een krijgshaftiger voorkomen, en hoe veel dit op het moreel werkt, behoeft immers voor militairen van den ouden stempel geen betoog: wie zou zijn martiaal voorkomen te schande willen maken!

Ten slotte zoude men hier eenen zeer algemeenen wensch kunnen uiten, namelijk, dat, indien er commissien benoemd werden, men vooral zag op het doel van derzelve bijeenroeping. Zoo is het niet meer dan natuurlijk dat men voor onderwerpen van wetenschappelijk onderzoek, officieren kiest die niet vreemd aan de wetenschappen zijn; maar dat men dan ook bedenke, voor onderwerpen, de kleeding en uitrusting der troepen betreffende, zoodanige officieren tot leden te kiezen, die niet van het soldaten-leven vervreemd zijn, maar die den soldaat hebben leeren kennen in de kazerne, op het exercitie-veld, op het bivouac en voor den vijand.

K.

De bovenstaande opmerkingen zijn, 't geen men in de wandeling noemt, *argumentis ad hominem*. Daaromtrent heeft de Redactie bij vroegere gelegenheden derzelve denkbeelden breedvoerig genoeg geuit, dan dat zij zich alsnu zoude geroepen gevoelen, ook ten opzichte van het opgenomen artikel hare aanmerkingen mede te deelen. Reeds eenigen tijd geleden had de Redactie van een zeer verdienstelijk officier van het korps rijdende artillerie, een verhoog over hetzelfde onderwerp, namelijk over de kleeding, ontvangen. Het bedoelde artikel was echter te uitvoerig om in zijn geheel geplaatst te kunnen worden. Eene tweede bedenking die de plaatsing had doen vertragen, was, dat de Redactie de denkbeelden van eenige oude officiers van dat korps wachtende was, over het in dat artikel behandelde onderwerp. Sommige denkbeelden waren ook niet geheel en al strookende met die welke de meerderheid der officieren koesterde, en, aangezien ons de wenschen van dat korps, vooral in dit opzigt door eene bijna 18jarige ondervinding ruimschoots bekend was, en wij ook in dien tijd derzelve behoefte van nabij hadden leeren kennen, zoo had-

den wij gewacht met de opneming van een en ander tot eene meer gunstige gelegenheid. Deze is ons alsnu aangeboden. Wij zullen echter nu slechts noodig hebben de hoofd-denkbeelden van dat verhoog mede te deelen.

De geëerde schrijver betoogt in den aanvang de noodzakelijkheid, en de dringende behoefte in de loopende oogenblikken, om middelen op te sporen ten einde de vrijwillige dienstneming bij dat korps te bevorderen. Verschillende omstandigheden schijnen er toe bij te dragen, dat het aantal goede en voor die dienst geschikte sujetten, steeds geringer wordt, en de miliciens door niets worden uitgelokt om bij dat wapen — welks dienst in vele opzichten de zwaarste van alle andere wapen-korpsen kan genoemd worden — te blijven dienen. Zij die smaak in de krijgsmetier gekregen hebben, zoeken bij de ligte kavallerie-korpsen over te gaan, vooral om een smaakvoller uiterlijk te bekomen. Verder betoogt de schrijver de noodzakelijkheid, om dat wapen, dat zoo vele inspanning van zedelijke en fysieke krachten vereischt, ook een onderscheidend uiterlijk te geven, dat te gelijker tijd doelmatig en met deszelfs dienst-verrigtingen in overeenstemming is. Dezelfde gronden als in de bovenstaande denkbeelden, worden alsnu ontwikkeld, om een middel aan te wijzen, waardoor, naar de zekerste overtuiging van het geheele korps officieren en zelfs der onder-officieren, de vrijwillige dienstneming bij het wapen der rijdende artillerie zoude bevorderd worden. Dat middel zou bestaan in eene fraaije, uitstekende en doelmatige kleeding. De schrijver ontveinst echter geenszins de moeilijkheid, om het vraagstuk betreffende sierlijkheid en doelmatigheid in onderlinge overeenstemming te brengen. Niet alleen moet hier in het oog gehouden worden, de gemakkelijkheid te paard zittende, maar ook den zwaren arbeid welke de kanonnier bij het stuk moet verrigten, het gedurige op- en afstijgen, het snelle loopen van het paard naar het stuk en omgekeerd.

De inzender begint met het tegenwoordig bij dat wapen in gebruik zijnde hoofd-deksel te beschouwen, en, uit ondervinding, als zeer ondoelmatig te verwerpen. Ook hij stelt de kleine colbac met roode vlam en wollen neêrhangende pluim voor, en vermeent, dat indien de rijdende artillerie alleen en uitsluitend in het bezit van een zoodanig uitstekend hoofd-tooisel ware, dit reeds genoegzaam zoude zijn, om de kanonniers aan het korps te binden.

Wanneer men nu — zegt de schrijver — de tweesoortige dienst van den rijdenden artillerist van nabij beschouwt, dan valt de opmerking in de eerste plaats op de te veel sluitende rij-broek, welke, volgens zijn gevoelen, tegen eene zoogenaamde Kozakken-broek met gulp, en zoo mogelijk zonder lederen-bezetsels zoude kunnen verwisseld worden. Het snelle

loopen, het op- en afstijgen der paarden, zoude in dat geval minder hindernissen in den weg worden gelegd. De tegenwoordige in gebruik zijnde rok moest in alle gevallen een fraaijer snit bekomen, in den vorm van die der lanciers, maar naar des schrijvers gevoelen, zoude het veel doelmatiger zijn, indien men tot de aanneming der Kozakken-broek overging, de huzaren-dolman met roode kraag en gele wijd op de borst uitlopende snoeren, als kleedingstuk te kiezen. In dat geval zoude men den breedten om den middel knellende koppel door den kleinen, thans bij de huzaren in gebruik zijnde, koppel kunnen doen vervangen. Verder geeft de schrijver eenige kleine verfraaijingen en verbeteringen op, waarvan sommige werkelijk eene zeer doelmatige verbetering zouden daarstellen. Onder anderen slaat hij voor het verkleinen van de patroontasch, het geven van eenen meer gebombeerden vorm aan dezelve, en het beleggen van het deksel met eene geel koperen dunne plaat, even als die der officieren; aan het gewaste leder toch is geen fraai uiterlijk te geven voor de troepen te paard, en is nog minder te behouden bij de werkzaamheden die de rijdende artillerist moet verrigten. Een ander voorstel, dat niet minder onaannemelijk schijnt, is de wijziging van de slotplaat der tegenwoordig in gebruik zijnde koppels, indien men die wilde behouden. De schrijver wenschte dezelve beweegbaar schuivende over den koppel te maken, alleen om den platten gesp, waarmede men den koppel om het lijf zoude sluiten, te bedekken, enz.

Overigens komen de denkbeelden van den laatstbedoelden schrijver met die der bovenstaande denkbeelden overeen, betreffende de verfraaijingen die men aan de thans bestaande montering der rijdende artillerie zoude kunnen aanbrengen, indien eene geheele wijziging der kleeding niet aannemelijk was.

De Redactie.

VERSCHEIDENHEDEN.

Onlangs werd — zoo als onze lezers zich zullen herinneren — in eene tegen ons gerigte en door ons opgenomene critiek, de invloed der krijgssangen of nationale liederen, in den oogenblik van het heetste van het gevecht aangeheven, in twijfel getrokken. Wij hadden hierop eenige aanmerkingen doen volgen. Thans eene levensschets van den generaal Kleber, in de 61ste aflevering van de *Dictionnaire de la Conversation*, lezende, treffen wij, over dat onderwerp, de navolgende belangrijke zinsnede aan: « Eh bien! en l'an V Kleber plaisantait beaucoup avec quelques officiers sur la tactique savante et uniforme des Autrichiens, qui avait été tant

de fois brisée par le pas de charge de la *Marseillaise*. « On s'est moqué de nos chants patriotiques, disait-il à ce sujet; « dans une guerre nationale, comme celle que nous faisons « depuis sept ans, il n'est rien de mieux pour enflammer le « courage. Si jamais je commande en chef une armée, je veux « que dans chaque bataillon, dans chaque compagnie, il y ait « des soldats à la voix de stentor, qui au commencement de « l'action entonnent des hymnes guerriers. C'est ainsi que « combattaient les spartiates et ces anciens peuples du Nord qui « couraient à la victoire animés par les chants des bardes.»

In het *Journal des Sciences Militaires*, vinden wij een voorstel dat in vele opzichten eene algemeene behartiging verdient. De schrijver — een oud staf-officier der artillerie — uitte namelijk den wensch, dat de Fransche soldaat zijne 210 scherpe patronen, waarvan hij er tegenwoordig in elk zijner 7 dienstjaren 30 bij zich draagt, in het eerste dienstjaar mogt aanwenden tot zijne oefening in het schijf-schieten. Welligt, zegt hij, ware het nog beter aan elk soldaat 300 scherpe patronen toe te kennen, om daarvan in het eerste dienstjaar 250 naar de schijf te verschieten, en, tot onderhouding van zijne verkregene vaardigheid in het treffen, daartoe in elk der vijf volgende jaren 10 patronen te doen aanwenden.

Het is zonderling, dat in een tijd, waarin de voornaamste krijgskundige schrijvers en vele ondervindingrijke militairen, voortdurend blijven aandringen, om de jonge soldaten in het gebruik hunner wapenen te oefenen, er, in het algemeen, zoo weinig gedacht wordt om die lessen en wenken op te volgen. De schiet-oefeningen en het gebruik van het geweer en bajonet tot defensief en offensief wapen, worden tot nog toe bij vele legers als nevenzaken beschouwd en vrij stiefvaderlijk behandeld. De bovenbedoelde staf-officier duidt in zijn voorstel dit als een bestaand hoofd-gebrek bij de Fransche infanterie aan. De weinige patronen welke aan elk man tot zijne jaarlijksche oefening in het schijf-schieten worden toegekend, leveren, op de wijze zoo als zij verdeeld worden, gene vruchten op.

Naar ons gevoelen, verwijst de bedoelde voorsteller hier op een hoofd-gebrek in de oefening van den soldaat. Wij gaan echter verder, en vermeenen, dat het toekennen van een 5—10tal patronen voor de jaarlijksche oefeningen van den man, onder het rubriek van *nuttelooze munitie-verspilling* kan gebracht worden. De behendigheit in het schieten of doel-treffen, rangschikken wij onder die soort van oefeningen, die men niet ligtelijk vergeet, zoo lang het oog goed blijft, onder de voorwaarde dat men het eenmaal daarin tot eenen zekeren

trap van vaardigheid gebragt heeft. In dien zin vergeleken wij die oefening met het schaatsen-rijden. Zich eenmaal deze kunst eigen gemaakt hebbende, mogen er jaren achtereen zonder oefening verloopen, doch de eenmaal verkregene vaardigheid gaat niet verloren, slechts enkele streken zijn genoegzaam om diezelfde vastheid op de dunne ijzers te verkrijgen, die men 10 of meerdere jaren vroeger had. Korte winters vormen gebrekkige schaatsen-rijders, en hij die eenmaal *kruk* was bij het invallen van het dooi-weder, zal in het volgende jaar en in daarop volgende jaren *kruk* blijven, indien hem de gelegenheid ontbreekt om eenmaal voor goed den slag beet te krijgen. Zoo is het ook met de schiet-oefeningen, die, zoo als zij thans bij vele legers gehouden worden, tegen het gezonde verstand aandruischen. Immers, welke resultaten kan men verwachten van de 5—10 patronen, welke men in het eerste jaar den rekrut tegen de schijf laat verschieten? Bij de 3 eerste schoten ziet de rekrut welligt de schijf niet — bij de 3 volgende mag men het zoo ver brengen dat hij de oogen niet sluit eenige seconden vóór dat hij afrekt, en welligt is hij bij de 4 laatsten zoo stout geworden, om, op goed geluk af, een kogel naar de schijf te zenden, beziel met den *goeden wil om te treffen*. Deze verkregene kennis zal hij nu in het volgende jaar met 10 nieuwe patronen ONDERHOUDEN! Het voorstel van den Franschen artillerie-officier verdient alzoo eene ware behartiging, namelijk, om, indien men al geene wijzigingen en verbeteringen in de schiet-oefeningen wilde aanbrengeu, dan voor 't minst het grootste gedeelte van het aantal patronen, die men voor den geheelen diensttijd van den infanterist of kavallerist verstrekt, in het eerste dienstjaar te doen aanwenden. Het ware echter te wenschen, dat de aandacht van al de officieren, zoo wel van hoogere als lagere rangen, meer bepaald op deze oefeningen gerigt wierd, welke, vooral bij kleine staten en kleine legers, die hunne kracht moeten vinden in de meerdere individuële geoeffendheid der soldaten en in de topographische gesteldheid van het land voor de verdediging, van het hoogste belang zijn. Zoo kan de Fransche soldaat, b. v., met minder geoeffendheid in het doeltreffen te velde trekken, daar andere hoedanigheden, tot zijne volks-geaardheid behoorende, hem ruimschoots schadeloos kunnen stellen. Bij den Nederlandschen soldaat daarentegen, moet deze oefening een hoofd-vereischte zijn, om tegen de overmagt van anderen te kunnen opwegen. Een 10,000tal goede schutters, op ons doorsneden terrein, achter onze dijken, kanalen en wallen opgesteld, zouden, met kans van goed te slagen, de zege aan 50,000 minder geoeffende kunnen bestrijden. Aan die kunstvaardigheid dankt Noord-Amerika grootendeels deszelfs vrijheid en onafhankelijkheid; Zwitserland steunt op deszelfs bergketens en

goede schutters, en even zoo zoude Nederland zich op deszelfs kanalen, dijken, dammen en vestingen kunnen verlaten, wanneer de schiet-oefeningen tot een hoofddoel bij de vorming van den soldaat, en door aanmoediging tot een volks-spel, verheven wierden. Met onze angstvallige naauwgezetheid op het gelijktijdig en gelijkmatig *schouderen*, *presenteren* en *afzetten* van het geweer, zullen wij nimmer eene goede en voor onzen verdedigings-toestand berekende infanterie vormen. De individuële opleiding van den man in het doelmatig gebruik zijner wapens, zoo wel in den aanval als verdediging; vlugheid in alle zijne bewegingen, loopen, springen, zwemmen; vlugheid en regelmatigheid in de manoeuvres, op alle terreinen, zelfs de oefeningen vereenigd *op schaatsen* (bij strenge winters) met pak en geweer, dienden de echte nationale kenmerken onzer infanterie te zijn. Even zoo moest bij het onderwijs onzer kavallerie eene meer dan gewone oefening in het rijden, vlug te paard te springen, te paard en te voet te vechten, springen over kleine terrein-hindernissen, waden, en in het algemeen alle eigenschappen van den partijgangers-ruiter voorzitten en in het oog gehouden worden. In het algemeen ware het te wenschen, dat men bij de opleiding der jonge soldaten, en bij de oefening der troepen in de gevechts-leer, van het standpunt der topographische en staatkundige gesteldheid van ons land uitging, en dat men tot grondslag nam de rol die ons leger in de waarschijnlijkste gevallen zal te spelen hebben. In dat geval zoude men bij het onderwijs het defensieve beginsel nimmer uit het oog verliezen, en zich alzoo voornamelijk bezig houden om den soldaat het doelmatig gebruik zijner wapens te doen eigen maken. Het schieten naar de schijf en het *doeltreffen* zoude dan voorzeker meer dan nu het hoofd beginsel van het praktisch onderwijs uitmaken. Daartoe behoort veel oefening, en reeds in het eerste dienstjaar van den soldaat, moet hij in dit gedeelte op eene zekere hoogte van kennis en vaardigheid gebragt worden, en het is voornamelijk in dat opzigt dat het hierboven bedoelde voorstel de aandacht van onze opper-officiëren verdient.

Als eene bijdrage tot hetgeen hierboven omtrent het nut der schiet-oefeningen gezegd is, moge het volgende opmerkenswaardige voorbeeld strekken: Toen de Engelsche troepen op het einde van December 1814, bij New-Orleans, het grondgebied der Vereenigde Staten van Noord-Amerika betreden hadden, kwam het op den 8sten Januarij daaraanvolgende, aan den oever der Mississippi, twee uren van laatstgenoemde stad, tot een gevecht. De Amerikanen, onder het bevel van den generaal *Jackson*, waren ongeveer 5000 man sterk, grootendeels zamengesteld uit de onverschrokken jagers der Westersche staten, welke op 100 passen een eekhorentje met den kogel velden, en

geen voorwerp, hoe klein ook, op 75 passen misten. De generaal *Jackson*, alle voordeelen van het terrein en de defensieve tactische geoefendheid zijner troepen zich ten nutte makende, stelde dezelve op achter het moeras hetwelk zich tot de Mississippi uitstrekt, en wel op een punt waar genoemd moeras nog ongeveer 500 passen van de rivier verwijderd is. Eene reeds van het moeras tot de rivier loopende gracht werd, op het bevel van den Amerikaanschen bevelhebber, des nachts eenigzins verdiept en verbreed, terwijl men de uitgeworpene aarde als eene verschansing bezigde. Achter deze verdedigings-lijn wachtten de Amerikanen, met het volste vertrouwen op hunne krachten en op hun verdedigings-vermogen, het 9000 man sterke en uit de beste Engelsche troepen zamengestelde vijandelijke korps af. Deze in schoone slagorde opgesteld, rukten over het weke en modderige terrein tegen het moorddadige geweervuur der Amerikanen in. Slechts weinige passen waren zij voorwaarts gerukt, of reeds het grootste aantal hunner officieren lag dood of gekwetst op het slagveld; daardoor werd wanorde in de gelederen verspreid, en weldra onttaarde deze in verwarden terugtogt. De Engelsche bevelhebber *Packenhan* snenvelde, twee andere generaals, die hem opvolgden, werden doodelijk gekwetst. Het gelukte, wel is waar, aan eenige officieren om de troepen te verzamelen en eenen nieuwen storm te beproeven; doch deze werd even bloedig afgeslagen. De overwinning, door het goed gerigte geweervuur der Amerikanen behaald, was volkomen; 2000 hunner vijanden bedekten het slagveld! Den volgenden dag werd een wapenstilstand gesloten en eenige dagen daarna outruimden de overblijfselen van het Engelsche leger het Noord-Amerikaansche grondgebied.

Ook ons terrein en onze verdedigings-liniën zijn even zoo geschikt voor eene hardnekkige verdediging, wanneer zich, bij eene daarmede in overeenstemming gebragte tactische opleiding onzer krijgslieden, het onwaarddebaar gevoel van nationalen trots, onkreukbare gehechtheid aan den Koning en warme liefde voor den geboortegrond en deszelfs onafhankelijkheid paart. Soldaten die echter alleen worden opgeleid om goed te defileren, het geweer te schouderen en te presenteren, zullen, zelfs met den besten wil beziel, spoedig gedwongen worden om voor den vijand te defileren, het geweer te presenteren, en . . . . dezelve in rotten te deponeren.

De Oostenrijksche regering heeft eene militaire commissie benoemd, ter onderzoeking van het onlangs ter beproefing voorgestelde nieuw model van leger-tenten. Deze tenten, van eenen ovalen vorm, moeten zich gemakkelijk en spoedig laten opslaan, en zijn ingerigt voor de log-ring van 50 man.

De grootste massa kavallerie welke zich in de nieuwere tijden op ééne plek vereenigd vonden, zal in de maand September aanstaande in het Russische gewest Chertzow, in de omstreken der stad *Vvosnosensk*, plaats hebben. Naar de Russische berichten, zal het aantal paarden der kavallerie, die in het genoemde gewest te zamen zullen trekken, ongeveer 45,000 bedragen, daaronder niet gerekend die der rijdende artillerie.

De groote troepen-vereeniging van het Pruisische leger zal dit jaar op het einde van Augustus plaats hebben, en niet zoo als vroeger gezegd is bij Potsdam, maar bij het stadje *Teltow*. Het geheele korps garde, de troepen van het 3de legerkorps en eenige divisien van andere legerkorpsen zullen zich aldaar vereenigen. Het geheel zal dus hetzelfde schouwspel opleveren als het veldleger van 1832.

Sedert ruim veertien dagen liepen verschillende geruchten in de kantonnementen van het leger te velde, als ook in de vestingen en garnizoens-plaatsen van dit gewest, omtrent promotiën bij de verschillende wapen-korpsen. Men bepaalde zich niet met te *vooronderstellen*, met te *vermoeden*, dat deze of gene bevordering spoedig aan Z. M. voorgelegd ware, of weldra verschijnen zoude; men ging verder, met te verzekeren, dat er werkelijk promotiën geteekend waren. Op deze wijze heeft men in den tijd van veertien dagen *generaals*, *kolonels*, *luitenant-kolonels*, enz., benoemd, met namen aangeduid, en werkelijk begon men zich reeds onderling te *gratuleren*! Onder de *goedgelooovigen* heeft men gelukkige, en alzoo ook omgekeerd, door de daarop gevolgde teleurstelling, niet zeer gelukkige menschen gemaakt. Bij het eindigen van onzen arbeid aan de *Bijlage* van dit nummer, verkregen wij eenen zekeren maatstaf, waarop niet alleen de geloofwaardigheid van zulke berigtgevers, maar ook al het nadeelige van dergelijke geruchten konde gemeten worden. Wij zouden over deze meer en meer in zwang komende voorbarigheid gezwezen hebben, zoo wij ons niet overtuigd hielden, dat dergelijke *uitvindingen* (om het ware woord niet te noemen) meer kwaad dan goed deden. Immers zoude men voorbeelden kunnen bijbrengen, dat *indiscretiën* van dien aard, de beste *voornemens* hebben doen verschuiven. Het bestaan van dergelijke *nieuws-fabrieken* is eene bekende zaak; men zou zelfs de plaatsen kunnen aanwijzen, alwaar men met de grootste voortvarendheid en met een zeker welgevallen telkens nieuwe scheppingen van lucht-beelden en droomen aan den dag brengt, en ter *colportatie* aan het publiek oovergeeft. Wanneer deze zich nu slechts bepaalden tot de verspreiding van zoodanige nieuwigheden, die dadelijk

door daadzaken konden worden tegen gesproken, dan zouden dergelijke *phantasiën* kunnen genomen worden voor hetgeen zij werkelijk zijn; maar dikwerf zijn dezelve van eenen verderfelijken invloed op *personen en zaken!* Het is daarom dat wij — mede op het verzoek van eenige onzer geachte geabonneerden — vermeenden een wenk te moeten geven aan de al te vruchtbare scheppers van aangename en onaangename tijdingen, zoo wel betrekking hebbende op het moederland, als op onze *overzeesche bezittingen*, om dien akker een weinig minder te bezaaijen, dewijl de vruchten dikwerf zeer onaangenaam van smaak en veeltijds spoedig *wrang* worden.

Het behoeft al verder geen betoog, dat iemand die met het voornemen zwanger gaat om een zijner natuurgenooten eens regt gelukkig te maken, zich niet gaarne ziet vooruit loopen. Daardoor verliest de uitvoering veel van derzelve waarde. En moeten wij hier niet vooronderstellen, dat het geëerbiedigde Hoofd van den Staat en de hoogere militaire autoriteit daaromtrent dezelfde denkbeelden koesteren! Dit ligt in de natuur der zaak opgesloten. Men loope dus de goede voornemens (wanneer deze werkelijk bestaan) der hooge regering niet vooruit, te meer daar er zoo velen zijn die sinds lang eene *verrasing* van dien aard wachtende zijn.

KRIJGSKUNDIG LETTERNIEUWS.

Cours Élémentaire d'Art et d'Histoire Militaires. Par
 ROCQUAN COURT. *Troisième Édition. Bruxelles 1836.*

De twee uitgaven van het hierboven genoemde werk, kort na elkander in Frankrijk verschenen, waren voor den verdienstelijken *Rocquancourt* een streelend bewijs dat hij in eene behoefte had voorzien, en dit was dan ook werkelijk het geval. Door verschillende militaire tijdschriften, aan de militairen van alle wapen-korpsen aanbevolen, werd ook weldra de verdienste van dit werk buiten 's lands op prijs gesteld. Wij hadden hetzelfde insgelijks met genoeg en leering gelezen, en het voor een dier werken gehouden die in de boekverzameling eens officiers niet mogen gemist worden. In eene aangename, onderhoudende en klassieke stijl, beschrijft de auteur de krijgskunst en krijgsgeschiedenis der Grieken en Romeinen, de krijgskunst der oude volken en die der Middel-eeuwen. Vervolgens gaat hij over tot de beschrijving van het krijgswezen in het tijdvak der nieuwere geschiedenis. Wanneer wij onzen bijval aan het eerst behandelde bijna onverdeeld konden schenken, was dit echter het geval niet met de wijze zoo als de schrijver het tijd-

vak van *Maurits van Nassau* en *Gustaaf Adolf* behandelt. Hierbij valt *R.* in het gebrek dat bijna al de Fransche geschiedschrijvers aankeeft: vooringenomenheid met alles wat Frankrijk betreft en voortbragt, met verdonkering der geschiedkundige waarheid; en daar dit gedeelte ook niet zonder verdienste en met veel tact voorgedragen is, houden wij het van belang om den onbevooroordeelden lezer opmerkzaam te maken dat hetzelfde eene nadere onderzoeking verdient. De werken van *Billon*, *Principes de l'Art Militaire*; *Wallhausen*, *Kriegskunst zu Fusz*; *Praissac*, *Discours Militaires*; *Melzo*, *Kriegsregeln*, en vooral een artikel van *Stuhr*, *Fechtart der Fusz-Truppen der Niederländer*, in den 29sten Band van het Berlijnsche militaire tijdschrift *für Kunst, Wissenschaft*, enz., stellen op eene meer der waarheid overeenkomstige wijze de verdienste van *Maurits van Nassau* voor. Wat *Gustaaf Adolf* aanbetreft, zal men de memoriën van *Montecuculi*, *Schildknecht*, *Festungbaukunst*; *Harte*, *Leben Gustav Adolphi*, en het 1ste deel 2den band van von *Lossau*, *Ideale der Kriegführung*, kunnen raadplegen.

Het tijdvak van *Lodewijk XIV*, *Frederik II* en dat der republiek, is, hoezeer ook niet van vooringenomenheid en enkele onnaauwkeurigheden vrij te pleiten, echter beter behandeld. In alle gevallen blijft het werk van *Rocquancourt* eene zeer goede bron van geschiedkundige kennis, het krijgswezen betreffende, daarbij een onderhoudend boek, dat men altijd in de hand nemen en dat altijd met genoeg gelezen en herlezen zal worden. De twee eerste Fransche uitgaven, in twee gewone octavo deelen, waren echter wat te kostbaar om eene algemeene verspreiding toe te laten; de hierboven aangekondigde Brusselsche uitgave, in een groot octavo deel van 605 bladzijden, in twee kolommen, op velin papier gedrukt, met 9 platen, heeft echter daarin voorzien. Het in dit deel complete werk, voor den prijs van *f* 4,00 bij onze Uitgevers te bekomen, laat aan ieder officier toe daarmede zijne boekverzameling en met de lezing zijne kennis te verrijken, en het is uit innige belangstelling voor de wetenschap dat wij dit werk aanbevelen.

Die Schlachten und Hauptgefechte des siebenjährigen Krieges. Mit vorherrschender Bezugnahme auf den Gebrauch der Artillerie, in Verbindung mit den beiden Hauptwaffen der Armee, von C. VON DECKER. Mit 19 kolorirten Schlachtplänen. (Berlin, 1837.)

Het hierboven aangekondigde werk verdient eene bijzondere aanbeveling, niet alleen aan de artillerie-officieren, maar ook

in het bijzonder aan onze opper-officieren van alle wapenen. Met hetzelfde doel als het werk: *Nachrichten und Betrachtungen über die Thaten und Schicksale der Reiterei*, von CANITZ (Berlin, 1823), bearbeid, verspreidt hetzelfde een nieuw licht over den zoo merkwaardigen 7jarigen oorlog, en is tevens eene onschatbare bijdrage voor de geschiedenis van de artillerie en derzelver gebruik in het vrije veld. In dit opzigt is het verre weg te verkiezen boven het bekende werk van von Grewenitz.

Daar vele officieren der infanterie in de loopende oogenblikken aspirerende of inwachtende zijn eene verplaatsing bij het wapen van den generaal-kwartiermeester-staf, zoo vermeenen wij aan deze eene wezenlijke dienst te bewijzen, met hunne aandacht te vestigen op een werk, dat, zoo het schijnt, niet algemeen hier te lande bekend is; hetzelfde is getiteld:

Untersuchungen über den Dienst des Generalstabes, oder über das Detail bei der Führung der Kriegsheere, von VON WERKELEIN.

In 1828 is te Weenen de tweede vermeerderde uitgave van dit belangrijke werk (naar ons inzien het beste dat over dit speciale gedeelte geschreven is) verschenen.

Voor een *compendium* van de leer der krijgvoering of der groote operatiën, kunnen wij tevens aanbevelen:

A. Wagner, *Betrachtungen und Erfahrungen über den Krieg und dessen Führung*.

Het eerste deel van dit werk handelt over de groote operatiën, en is te Berlijn in 1830 uitgegeven. Het eerste gedeelte is aan theoretische beschouwingen, het tweede aan de ervaring of aan de geschiedenis toegewijd. De belangrijke inhoud heeft in Duitschland het tweede deel met verlangen doen te gemoet zien. Hetzelve zou het taktische gedeelte behandelen, doch heeft tot nog toe het licht niet gezien.

Zij die eenen dieperen blik in de krijgs-geschiedenis en op de daden en handelingen der groote veldheeren willen slaan, zullen in de *Ideale der Kriegführung in einer Analyse der Thaten der grössten Feldherren, von dem General-Lieutenant von Lossau*, eene rijke bron van kennis en overdenking vinden. Het 1ste gedeelte van den derden band is omlangs te Berlijn in den handel gekomen. De beide eerste banden of de vier eerste deelen van den vernuftigen schrijver *Der Krieg für wahre Krieger* (Berlijn 1815, de Fransche vertaling Parijs 1819), behandelen de krijgvoering door Alexander, Hannibal, Caesar, Gustaaf Adolf, Turenne en Eugenius, in grootsche trekken, en in heerlijke tafereelen hunner

daden en handelingen. Het eerste deel van den derden band, bevat, in 465 bladzijden, de beschouwing van *Frederik den Groote* als veldheer, tot en met het jaar 1759; in het tweede deel van dezen band zal het overige gedeelte volgen. De twee deelen van den vierden band zullen geheel aan de beschouwing van *Napoleon* als veldheer toegewijd zijn.

Wij gelooven de drie hierboven opgenoemde werken aan de aspirant staf-officieren te mogen aanbevelen (voor zoo verre die niet aan hen mogten bekend zijn), en hoezeer het laatstgenoemde voor den aankoop zeer kostbaar is, zullen zij, die hetzelfde met aandacht en vrucht gelezen hebben, zich deze geldelijke opoffering geenszins beklagen.

De la Défense des Places Fortes, pour l'instruction des élèves du corps du génie, par M. CARNOT. *Quatrième Édition. Première partie*. La Haye, chez les Héritiers DOORMAN, in 4°, 1837.

Bij de aankondiging der vierde uitgave van dit werk, zal men voorzeker geen beoordeelend verslag verwachten; hetzelfde is te zeer bekend en heeft eene te vleijende ontvangst genoten, dan dat wij over den inhoud zouden uitweiden. De vraag kan hier gesteld worden, of eene herdruk van dit werk noodig is en of deze onderneming eenige voordeelen aan de ijverige uitgevers belooft? De warmte waarmede de zaakkundige en regtschappen Carnot over de pligten van den kommandant eener vesting spreekt, de geestkracht die hij zelf bezit en aan zijne lezers zoekt mede te deelen, die gloeiende voorstelling der ware krijgsmans-eer, en die overtuigende voordragt van al de hulpmiddelen welke de verdediging kan doen rekken, dit alles, zeggen wij, zoude genoegzaam zijn om het eerste gedeelte der door ons gestelde vraag toestemmend te beantwoorden. De kleine plek gronds waarop wij het levenslicht aanschouwden, en die ons allen even dierbaar is, kan welligt ter eeniger tijd die geestkracht en de kennis dier hulpmiddelen tot hare verdediging noodig hebben. De verspreiding en beoefening van zulke leerboeken kan dus niet genoeg worden aanbevolen. Wij gaan echter een weinig verder, omdat er meer redenen bestaan welke eene herdruk noodzakelijk maakten. Het onderhavige werk, hoezeer, in drie achtereenvolgende uitgaven, telkens herzien en verbeterd, is daarom nog geenszins van alle leemten en gebreken gezuiverd. Het historische gedeelte is in de drie vorige uitgaven bijna aan den oorspronkelijken tekst gelijk gebleven, en het is juist dit gedeelte dat met de meeste ligtvaardigheid en vooringenomenheid — aan de Fransche schrijvers zoo zeer eigen — is behandeld. Dit gedeelte verdient en behoeft noodzakelijker-

wijze gecommentariëerd te worden, om de onbevooroordeelde en minder belesen lezers niet op den dwaalweg te brengen. Ook op de andere gedeelten valt hier en daar veel aan te merken. *Carnot* ging uit een theoretisch gezichts-punt uit, en vele zijner denkbeelden vereischten eene nadere overweging, maar vooral eene praktische beproeving. Intusschen had dit werk bij deszelfs eerste verschijning te veel gerucht gemaakt, dan dat de aandacht van zaakkundige mannen kon blijven sluimeren. De critiek werd alzoo wakker en weldra werkdadig. terwijl deze, door daadwerkelijke beproevingen hier en daar genomen, krachtadig ondersteund werd, om, hoezeer al het schoone van dit kernachtig en vernuftig voortbrengsel naar waarde schattende, de daarin bestaande gebreken aan te wijzen. Het stelsel zijner verticale vuren heeft veel van eene zuivere wiskundige bespiegeling, die eer zoude gedaan hebben aan een jeugdig élève der militaire school, doch die het onderzinkingrijke brein van een' man als *Carnot* minder eer aandoet. Met minder overdrijving en met minder bespiegelende lucht-beelden, zouden de denkbeelden van den grooten republikein met de werkelijkheid in overeenstemming zijn te brengen. Bij eenen herdruk kon dit alles aangemerkt en gecommentariëerd worden, en het zoude juist niet veel moeite kosten om daartoe bouwstoffen te vinden, daar dit werk op onderscheidene wijzen in verschillende militaire tijdschriften is beoordeeld geworden. Indien de ijverige uitgevers derhalve het voornemen koesteren achter dezen herdruk, en wel achter het tweede gedeelte, een aanhangsel te laten volgen, waarin alles vereenigd werd wat tegen dit belangrijke geschrift is aangevoerd, en waarbij eene wetenschappelijke critiek de pen voerde, dan aarzelen wij niet om deze onderneming van harte toe te juichen. Het tweede gedeelte der door ons gestelde vraag, zoude, in dat geval, insgelijks toestemmend kunnen beantwoord worden; doch zonder dergelijke commentariën zal deze onderneming in verschillende opzichten minder vruchten beloven.

De jeugdige uitgevers houden ons deze raadgeving, geheel in hun belang en in het belang der wetenschap, ten goede. Onder de beoordeelingen van dit geschrift, verdient vooral gelezen te

worden die welke voorkomt in het Oostenrijksche militaire tijdschrift, jaargang 1813, 2den en 3den band. Overigens zal het — zoo als wij reeds gezegd hebben — den uitgevers niet moeilijk vallen, behalve eene oorspronkelijke beoordeeling, ook de bronnen voor eene gegronde critiek op te sporen.

V. R.

Het hoef beslag zonder dwang, door C. BALASSA, onder opzigt van den hoogleeraar A. NUMAN in het Nederduitsch vertaald. Bij de Gebr. VAN CLEEFF, te 's Gravenhage.

Dit werkje, hoe onontbeerlijk ook voor elk liefhebber van paarden, en vooral onontbeerlijk voor de officieren der kavalierie en artillerie, schijnt echter nog greenszins algemeen bekend te zijn, en het is daarom dat ik van de mij aangeboden gelegenheid gebruik maak, hetzelve aan het ruiter-publiek aan te bevelen. Sedert het jaar 1828 heb ik de methode, hierbij door *Balassa* aanbevolen, aanhoudend en zelfs bij kwade paarden, zonder medehulp, met den gunstigsten uitslag beproefd. Mijne aanbeveling grondt zich alzoo op eigene langdurige onderzinking, weshalve het mij voorkomt, dat het te wenschen ware dat deze methode bij de kavalierie- en artillerie-korpsen wierd ingevoerd, waardoor menige mishandeling van paarden en vele ongelukken zouden worden voorgekomen.

Dezelfde verdienstelijke schrijver heeft in het jaar 1835 een tweede werk geschreven, dat, onder den titel: *Die Zähmung des Pferdes*, te VVeenen bij *Carl Gerold* is uitgegeven. Dit belangrijke werk heb ik niet alleen met veel genoegen gelezen, maar heb de voorgeschrevene behandelingswijze op eene kwaadaardige merrie, bij de rij-school der Militaire Akademie aanwezig, met den besten uitslag beproefd. De lezing van dit werk, doet dan ook al zeer spoedig ontwaren, hoe gebrekkig en ondoelmatig men in het algemeen de jonge of kwaadaardige paarden behandelt, terwijl hetzelve zeer duidelijke en bevattelijke regelen opgeeft, hoedanig zulke paarden behandeld en getemd moeten worden. Ook dit werk kan niet genoeg worden aanbevolen.

B. VAN MERLEN,

B I J L A G E X I,

Behoorende bij den Militairen Spectator, 5de Deel, n°. 44.

(Maand Mei, 1837.)

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

Bij besluit Zijner Majesteit van den 30sten Mei 1837, n°. 81, is aan den Heere Generaal-Majoor *Trip* een eervol ontslag verleend uit de betrekking van directeur van het departement van den Grootmeester der artillerie, tot dus verre nog door hem bekleed; en is wijders bij hetzelfde besluit tot directeur van gezegd departement benoemd de kolonel bij den staf der artillerie *J. A. H. de la Sarraz*. Bij een tweede besluit, van dezelfde dagteekening, n°. 82, is de generaal-majoor *Trip* benoemd tot directeur-generaal van oorlog, welke functie door hem sedert 1 October 1834 slechts ad interim werd waargenomen.

VERDER BENOEMD:

Tot kommandant van de 5de afd. inf.: de luit.-kol. *F. X. Naudascher*, van de 9de afd. inf. Bij het garnizoen in de Willemstad: tot tijdelijk apotheker van de 3de klasse: de burgerlijke apotheker *B. H. ten Hoven* van der Souw. Bij de 3de afd. mob. Zuid-Hollandsche schutt., bij het 1ste bat: tot 2den luit.: de schutt. *A. F. A. Bruinsma*, van de afd. Bij de troepen in het 4de district van Zeeland: tot kommandant: de luit.-kol. *W. F. Lambert*, van de 10de afd. inf.

VERPLAATSINGEN.

Bij het garnizoen te Amersfoort: de apotheker van de 2de klasse *C.* van Ecten, van het garnizoen te Vlissingen. Bij het garniz. te Vlissingen: de apoth. van de 2de klasse *J. C. Blom*, van het garniz. in de Willemstad, en de tijdelijke apoth. van de 3de klasse *P. J. Floren*, van het garniz. te Amersfoort. Bij

het garniz. te Zutphen: de tijdelijke apoth. van de 3de klasse *W. H. J. Breijl*, van het garniz. te Breda. Bij de 7de afd. inf., bij het 2de bat: de kap. *Peeters*, van het 1ste bat.; bij het res.-bat.: de kap. *Schmitz*, van het 2de bat., beide van de afd. Bij de 5de afd. inf.: de 1ste luit. *A. J. van Schermbeek*, van de 13de afd. inf. Bij de 8ste afd. inf.: de tijdelijke officier van gezondheid van de 3de klasse *A. A. Kuller*, van de afd. kur. n°. 3. Bij de afd. kur. n°. 3: de officier van gezondheid van de 3de klasse *H. Wortman*, van de 8ste afd. inf. Bij de 8ste afd. inf., bij het depôt: de 1ste luit. *Durleu*, van het res.-bat. der afd. Zijnde de vroeger bevolene verplaatsing van den paarden-arts der 1ste klasse *A. Aalbers*, van het korps rijd. art. naar het reg. huz. n°. 6, ingetrokken en huiten effect gesteld.

EERVOL ONTSLAGEN.

De 1ste luit. *J. van der Meulen*, van de afd. gren. De 2de luit. *L. J. Simonis*, van de 8ste afd. inf.

NON-ACTIVITEITS-TRACTEMENT VERLEEND, AAN:

Den 1sten luit. *P. J. van Crans*, van de 5de afd. inf.

UIT DE DIENST ONTSLAGEN.

De adj. paarden-arts *L. Marchand*, van de afd. kur. n°. 3.

OVERLEDEN.

De ritm.-komm. *C. M. Menso*, van de afd. kur. n°. 3. De kap. *Kooi*, van de 13de afd. inf. De 2de luit. *H. P. Roelfsema*, van het 1ste bat. der 1ste afd. mob. Groningsche schutt. De kap. *F. H. Burggraaf*, plaatselijke artillerie-kommandant te Groningen.